

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Preference hodnot v současných partnerských vztazích

Pavína Podzimková

Bakalářská práce

2019

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavína Podzimková**
Osobní číslo: **H16298**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Preference hodnot v současných partnerských vztazích**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce bude zjistit preference hodnot v současných partnerských vztazích a bude obsahovat dvě části. Teoretická část se bude zabývat problematikou partnerského vztahu, vymezovat definici partnerství, dále také zaměřena na partnerské hodnoty - láska, svatba, děti, majetek a jiné. Praktická část bude provedena na základě kvantitativního šetření formou dotazníku. Jeho cílem bude zjistit u mužského a ženského pohlaví ve věkové hranici 20 - 25 let hodnoty, které preferují při výběru budoucího partnera.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

TEPPERWEIN, Kurt. Dokonalé partnerské vztahy: tajemství lásky, sexuality a harmonie. Olomouc: Fontána, c2014, 200 s. ISBN 978-80-7336-755-8.

KATRŇÁK, Tomáš. Na prahu dospělosti: partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti. Praha: Dokořán, 2011, 222 s. Bod. ISBN 978-80-7363-352-3.

PLZÁK, Miroslav. Klíč k výběru partnera pro manželství. Vyd. 5., V nakl. Motto 3. Praha: Motto, 2010, 190 s. ISBN 978-80-7246-505-7.

HASMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, Jaroslava, Martin KREIDL a Barbora HUBATKOVÁ. Proměny partnerství: životní dráhy a partnerství v české společnosti. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 264 s. Studie. ISBN 978-80-7419-142-8.

FIALOVÁ, Ludmila. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 163 s. Studie. ISBN 80-85850-87-7.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jana Křišťálová**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **1. dubna 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. června 2019**

L.S.

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 27. listopadu 2017

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny, které jsem ve své práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnici Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 27. 11. 2019

Pavλίna Podzímková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé práce PhDr. Janě Křišťálové za odbornou pomoc, cenné rady, připomínky a vstřícný přístup při zpracování bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala svým respondentům, kteří se účastnili mého výzkumu, neboť bez nich by nemohla vzniknout praktická část. V neposlední řadě patří poděkování mojí rodině, která mě v mém psaní podporovala.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá preferencemi hodnot v současných partnerských vztazích a obsahuje dvě části. Teoretická část se zaměřuje na hodnoty a partnerské vztahy. Obsah teorie zahrnuje vymezení hodnot, lidské potřeby, dále preference hodnot a hodnotovou orientaci. V neposlední řadě uvádí charakteristiku mladé dospělosti, definici partnerství, zabývá se výběrem partnera, etapami partnerských vztahů, vzájemným očekáváním mužů a žen ve vztahu. Praktická část je provedena na základě kvantitativního šetření formou dotazníku. Jeho hlavním cílem je zjistit u mužů a žen ve věkovém rozmezí 20 – 25 let hodnoty, které preferují při výběru životního partnera.

KLÍČOVÁ SLOVA

partnerské vztahy, muži, ženy, hodnoty

TITLE

Value Preferences in Current Relationships

ANNOTATION

This thesis deals with the value preferences in contemporary relationships and is divided into two parts. The theoretical part concentrates on the values and relationships. Content of the theoretical part includes the specification of values, human needs, value preferences and value orientation. Finally, it states the characteristics of young adulthood, definition of a relationship, the way people choose a partner, phases of relationship and reciprocal expectations of men and women in relationships. The practical part is executed in a form of a quantitative questionnaire. Its main goal is to ascertain the preferable values of men and women between the ages of 20 to 25 years old while choosing a life partner.

KEYWORDS

relationships, men, women, values

Obsah

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1 HODNOTY	11
1.1 Vymezení pojmu hodnot.....	11
1.2 Lidské potřeby.....	13
1.3 Preference hodnot	14
1.4 Hodnotová orientace	15
2 DOSPĚLOST	17
2.1 Mladá dospělost.....	17
3 INTERPERSONÁLNÍ VZTAHY	19
3.1 Afiliace.....	19
3.2 Atraktivita.....	19
3.3 Trojúhelníková teorie lásky	20
4 PARTNERSKÉ VZTAHY	22
4.1 Vymezení pojmu partnerství.....	22
4.2 Výběr partnera	23
4.2.1 Výběr na principu podobnosti - homogamie	25
4.2.2 Výběr na principu odlišnosti – heterogamie	26
4.2.3 Sdílené hodnoty partnerů	27
4.2.4 Odlišnosti partnerů	27
4.3 Vývoj a etapy partnerského vztahu.....	28
4.4 Vzájemná očekávání žen a mužů ve vztahu	29
4.4.1 Očekávání ženy.....	29
4.4.2 Očekávání muže	30
II. PRAKTICKÁ ČÁST	33
5 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	34
5.1 Cíle výzkumu	34
5.2 Charakteristika výzkumného souboru	34
5.3 Přehled hypotéz	34
5.4 Popis průběhu sběru dat.....	35
5.5 Vyhodnocení a interpretace dat	36
5.6 Testování statistických hypotéz	52
5.7 Závěr zkoumání	58
ZÁVĚR	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60

ELEKTRONICKÉ ZDROJE	62
SEZNAM GRAFŮ.....	63
SEZNAM TABULEK.....	64
PŘÍLOHA	65

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá preferencemi hodnot v současných partnerských vztazích a obsahuje dvě části. Téma, týkající se preferencí hodnot při výběru partnera, jsme si zvolili na základě osobního zaujetí a také proto, že partnerské vztahy se týkají pravděpodobně každého z nás a patří mezi námět, o kterém se neustále mluví, píše a bude vždy aktuální.

V části teoretické se zaměřujeme na hodnoty a partnerské vztahy. První kapitola pojednává o hodnotách. Uvádíme pojem hodnota, konkrétně co tento pojem znamená a s čím si člověk výraz hodnota spojuje. Zaměříme se na preference hodnot, které souvisí s názvem této práce. Dále vymežíme pojem hodnotová orientace. V druhé kapitole se budeme zabývat problematikou dospělosti. Pokusíme se zohlednit různé možnosti určování mezí dospělosti. Konkrétně se zaměříme na období mladé dospělosti, které souvisí s věkem respondentů našeho výzkumu. Právě tato životní fáze je spjata s hledáním partnerského zakotvení. Třetí kapitola pojednává o interpersonálních vztazích, uvádíme zde pojetí afiliace, atraktivitu a trojúhelníkové teorie lásky, která s těmito vztahy souvisí. Čtvrtá, ústřední kapitola, pojednává detailně o partnerských vztazích. Jedná se o nejrozsáhlejší oddíl, v němž se pokusíme analyzovat různé faktory ovlivňující výběr partnera. Dále se pokusíme zjistit, co očekávají ženy od mužů a muži od žen ve vztahu. Přiblížíme si rozdílnost pohledů obou pohlaví na stejnou věc.

Výzkumná část této bakalářské práce přibližuje, jaké hodnoty jsou při výběru partnera důležité pro muže a ženy ve věku od 20 do 25 let. V tomto období většina lidí řeší partnerské vztahy v souvislosti se svou budoucností. V této části jsme zjišťovali u mladých lidí jejich kritéria pro výběr partnera. Částečně jsme se zaměřili na to, zda muži i ženy plánují budoucnost ve vztahu, manželský svazek, a zda plánují mít děti. Šetření bylo provedeno prostřednictvím kvantitativního výzkumu. Jako nástroj jsme zvolili dotazník, který nám umožnil oslovit velké množství respondentů, a dotazovaným byl zaslán elektronickou formou. Poslední kapitola obsahuje interpretaci cílů výzkumu, charakteristiku výzkumného souboru, přehled hypotéz, popis průběhu sběru dat, vyhodnocení a jejich interpretaci, testování statistických hypotéz a závěr zkoumání.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HODNOTY

O hodnotách se pojednává v nejrůznějších souvislostech. Bývají však zkoumány poměrně zřídka, a to zřejmě proto, že se jedná o téma obtížně uchopitelné. Prvním krokem při zkoumání hodnot by měla být jejich inventura. O hodnotách se zpravidla pojednává s mnoha pochybnostmi a někdy zároveň s přesvědčením o jejich klíčovém významu pro existenci skupiny, společnosti, ale i osobnosti, společenského uspořádání a jistot či nejistot. Hodnoty jsou atributem existence každé sociální jednotky – od osobnosti, přes skupinu, instituci, sociální vrstvu, společenství až po společnost v hranicích určitého státu i společnost širší. Se slovem hodnota je snad vždy spojena jakási vážnost, důležitost, něco, co se jeví jako pozoruhodné.

Ať už hodnoty znamenají cokoliv, vždy v nějaké míře představují jeden ze stavebních kamenů motivací, chování, utváření vztahů a struktur ve společnosti i ve všech jejich částech. Určitá hodnotová struktura charakterizuje dobu, epochu, jedince, ale i generaci. Je jedním ze zdrojů kultury a kulturnosti.¹

Studium hodnotových orientací člověka, jeho životních postojů a preferencí, je jednou z nejsložitějších oblastí, na kterou se lze ve společenskovědním výzkumu zaměřit. Komplikovanější situace nastává v případě, že cílovou skupinou jsou mladí lidé, jejichž osobnost se stále dynamicky vyvíjí, podléhá mnoha vnějším vlivům a zároveň biologickým zákonitostem. Studium této problematiky také ztěžuje fakt, že existuje mnoho pojmů a velké množství definic, které s touto oblastí souvisí.²

1.1 Vymezení pojmu hodnot

„Humanisté se po tisíce let pokoušejí vytvořit skutečný, psychologický systém hodnot, který by byl odvozen z lidské přirozenosti, bez nutnosti zdroje v autoritě mimo lidské bytí samotné. Mnoho takových teorií bylo poskytnuto v průběhu historie. Všechny selhávají pro množství důvodů zrovna tak, jako všechny ostatní teorie hodnot.“

Abraham Harold Maslow, 1957³

---

¹PRUDKÝ, Libor. Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky. Praha: Academia, 2009, 341 s. Novověk. ISBN 978-80-200-1751-2, str. 9-11.

²BOCAN, Miroslav a Adam SPÁLENSKÝ, Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let. In: Národní registr výzkumu o dětech a mládeži [online]. Národní institut dětí a mládeže, 2011 [cit. 2019-10-03]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf>, str. 14.

³MASLOW, Abraham. In: SEITL, Martin. Poznávání interpersonálních charakteristik osobnosti. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 164 s. Monografie. ISBN 978-80-244-3320-2, str. 10.

Výzkumy zabývající se hodnotami byly realizovány poměrně zřídka, přesto na jejich základě vznikaly nové teorie a různé definice, které se navzájem značně liší. Různost přístupů přetrvává dodnes, a proto nemůžeme zcela jasně říci, zda jsou tyto přístupy relevantní a konečné. Klasicky uváděnou příčinou této rozmanitosti chápání pojmu hodnota je skutečnost, že v minulosti se jimi zabývaly další vědní obory, jako je filozofie, pedagogika nebo sociologie. Vědní obory a jejich teorie ovlivňovaly vývoj nových přístupů a teorií hodnot i v rámci psychologie.⁴

Pro příklad uvádíme definici toho, co hodnoty vlastně mohou znamenat:

„Hodnoty představují přesvědčení o dobrém nebo prospěšném, ale také o špatném nebo nežádoucím, které regulují individuální nebo skupinovou aktivitu.“

Panajotis Cakirpaloglu⁵

Základní východisko k poznávání hodnot říká, že není možné jednoznačně a jednou provždy říci, co hodnoty vlastně jsou. Můžeme je však zachytit z různých hledisek. Jedná se o to, jaké obsahy mohou hodnoty mít, v jakých souvislostech se obsahy mohou projevovat, a jaké důsledky s sebou obsahy toho, co za hodnoty považujeme, mohou přinášet pro společnost.⁶

Hodnotami se zabývali již dávní filosofové, kteří se vzájemně doplňovali, ale zastávali i protichůdné názory. Hodnoty byly aktuálním tématem téměř v každé době a není tomu jinak ani v současnosti. Hodnota je velmi mnohoznačný pojem vázaný na lidské prožívání a jednání.⁷

Obvykle člověk slovo hodnota spojuje s něčím, co je pro něj důležité – je to vztah objektu a subjektu. Hodnota se připisuje nějakým předmětům, myšlenkám, činům, které mají z lidského hlediska našich potřeb či zájmů pro nás důležitý význam. Zároveň však existuje řada hodnot, které nemají pro lidi stejný význam. Obecně lze říci, že se hodnoty odvíjejí od postojů a motivů každého jednotlivce.

Hodnoty můžeme dále dělit na instrumentální a terminální. Díky instrumentálním hodnotám jednatel dosahuje něčeho pro něj významného. Instrumentální hodnoty obsahují

---

⁴SEITL, Martin. Poznávání interpersonálních charakteristik osobnosti. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 164 s. Monografie. ISBN 978-80-244-3320-2, str. 10.

⁵CAKIRPALOGLU, Panajotis. Psychologie hodnot. 2., dopl. a přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 376 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2295-4, str. 277.

⁶PRUDKÝ, Libor. Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky. Praha: Academia, 2009, 341 s. Novověk. ISBN 978-80-200-1751-2, str. 17-18.

⁷CAKIRPALOGLU, Panajotis. Psychologie hodnot. 2., dopl. a přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 376 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2295-4, str. 17.

podoby chování, které uskutečňuje, aby dospěl k určitému cíli – např. zodpovědnost, moudrost, přátelství a poctivost. V hodnotách terminálních je již obsažen požadovaný ideální konečný stav, v podobě života, štěstí, lásky, míru a uznání.⁸

Z psychologického hlediska hodnoty představují pro člověka to, oč usiluje, co mu dává smysl a souvisí s jeho rozhodováním a jednáním. Prostřednictvím hodnot člověk vyjadřuje svůj vztah k ostatním lidem a okolnímu světu, který je ovlivňován fyzickým a psychickým vývojem jedince, kulturou, tradicemi, výchovou a jinými faktory, které napomáhají utvářet jeho hodnotové vnímání.

Ke změnám v hodnotovém systému společnosti dospějeme na základě změněných podmínek společnosti, materiální stránky i duchovní. Díky moderním technologiím a pracovním příležitostem, jsou základní lidské potřeby uspokojovány snáze, proto dochází k modifikaci hodnotového systému naší společnosti.⁹

1.2 Lidské potřeby

„V nejširším vymezení je potřeba stavem, který odráží rozdíl mezi aktuálně přítomným a tím, co je požadováno.“¹⁰ Potřeb, které nám přichází na mysl, je celá řada. Každý z nás by jich dokázal vyjmenovat několik, čímž bychom vytvořili dlouhý seznam, který by nám k pochopení věci příliš nepomohl. Zaměříme se tedy na koncepci hierarchického uspořádání potřeb již zde zmiňovaného A. Maslowa.¹¹ Nyní si uvedeme pyramidu potřeb (hierarchické uspořádání potřeb):

1. Fyziologické potřeby – mezi základní fyziologické potřeby patří potřeba jídla a pití, spánku, sexuálního uspokojení apod.
2. Potřeba bezpečí – objevuje se u dětí bezprostředně po narození, provází člověka po celý život. Její nedostatečné uspokojení má dlouhodobé, někdy i trvalé následky.
3. Potřeby sounáležitosti a lásky – jedná se například o potřebu být milován a milovat, někam patřit, nacházet oporu v někom v těžkých životních situacích.
4. Potřeby uznání – představují touhu být uctíván a respektován, zejména od lidí, na kterých nám záleží. Patří sem i potřeba sebeúcty.

---

⁸DVOŘÁKOVÁ, Jana. Morální usuzování: vliv hodnot, osobnosti a morální identity. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 149 s. ISBN 978-80-210-4751-8, str. 42-43.

⁹SAK, Petr. Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů. Praha: Petrklíč, 2000, 291 s. ISBN 80-7229-042-8, str. 63-64.

¹⁰SEITL, Martin. Poznávání interpersonálních charakteristik osobnosti. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 164 s. Monografie. ISBN 978-80-244-3320-2, str. 14.

¹¹MASLOW, Abraham. In: HELUS, Zdeněk. Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ. Praha: Grada, 2011, 317 s. Psyché. ISBN 978-80-247-3037-0, str. 129.

5. Potřeby kognitivní – jedná se například o potřebu poznání, chápání, odhalování nových souvislostí apod.
6. Potřeby estetické – projevují se potřebou zažívat něco krásného, nacházet a vytvářet řád, v němž si uvědomujeme svou důstojnost.
7. Potřeby seberealizace – jedná se o potřebu sebezdokonalení, realizovat smysluplný život. Důležitá je snaha překonat své slabosti a nedostatky; rozvinout kvalitu své osobnosti.
8. Potřeby transcendence, přesahu – touha jedince po dosažení nadosobních cílů.¹²

Z pohledu A. H. Maslowa¹³ dělíme základní typy potřeb na nižší a vyšší. Nižší, také označované jako D potřeby (potřeby deficitní neboli nedostatkové), jsou naplňovány základními hodnotami, které jsou společné všem lidem. Uspokojení nižších potřeb nám umožňuje, aby do uvědomění vstoupily i vyšší potřeby, které jsou taktéž považovány za přirozené. Při splnění těchto potřeb jejich priorita klesá (byť dočasně). U vyšších, také označovaných jako B potřeby (potřeby bytí neboli rozvojové), se naopak význam při jejich splnění zvyšuje. Pro příklad můžeme uvést lásku, která se může povznést na nejvyšší stupeň hierarchie; stává se pak celoživotní věrností.¹⁴

1.3 Preference hodnot

Uspořádání hodnot často nazývané jako žebříček hodnot. Na tyto hodnoty je nahlíženo odlišně. Hierarchie je utvářena zdroji formálními nebo obsahovými. Formální stanovují za pomoci rozlišení stupně, rozdíl mezi prioritami, závažnost pro dílčí stupně. Obsahově vytyčují to, jakého oboru se hodnoty týkají, jaká je významnost pro život daného člověka. Stabilní až neměnné, tak se dají pojmenovat nejdůležitější životní hodnoty. Časově omezené hodnoty se pojí s rozdílnými etapami životního cyklu.¹⁵

Preference hodnot se mění s věkem jedince. Při studiích, které popisuje Petr Sak¹⁶ v knize *Proměny české mládeže*, je názorně popsán hodnotový žebříček ve věkových

¹²HELUS, Zdeněk. Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ. Praha: Grada, 2011, 317 s. Psyché. ISBN 978-80-247-3037-0, str. 130-131.

¹³MASLOW, Abraham. In: HELUS, Zdeněk. Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ. Praha: Grada, 2011, 317 s. Psyché. ISBN 978-80-247-3037-0, str. 12.

¹⁴Tamtéž, str. 132.

¹⁵PRUDKÝ, Libor. Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky. Praha: Academia, 2009. Novověk, sv. 6. ISBN 978-80-200-1751-2, str. 33-34.

¹⁶SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000, 291 s. ISBN 80-7229-042-8, str. 83-84.

kategoriích. Zvyšující tendenci preference hodnot má rodina, zdraví a společenská prospěšnost. Opak, tedy snižující tendenci, má hodnota svobody, lásky a přátelství.

Tento výzkum dokládá vzájemné propojení hodnot. Například je zde uveden případ hodnoty lásky, tato je na nejvyšším stupni u populace 19 až 23 let. Ve věkové kategorii 24 až 30 let se tato preference snižuje. Přímou měrou se však zvyšuje hodnota rodiny. Tato preference graduje ve věkovém rozmezí populace 31 až 45let.¹⁷

1.4 Hodnotová orientace

Hodnotová orientace je jeden z prostředků využívající se ke zkoumání hodnot. Jedná se o tvorbu hodnot v průběhu života, které určují směr, jakým se jedinec ubírá. Na hodnotovou orientaci působí mnoho faktorů. Je odlišná od preferencí hodnot, právě dynamikou, určitým zacílením v průběhu času.¹⁸ Hodnotová orientace je chápána jako hierarchicky uspořádaná soustava hodnot, která se vytváří v průběhu života. Některé hodnoty jsou považovány za dominantní a mohou celou orientaci ovládat. Problematikou hodnotových orientací se zabývá především psychologie. Řada odborníků se snažila vymezit mnoho základních typů hodnotových orientací. V českém prostředí se preferencemi hodnot zabýval Petr Sak¹⁹. Jednalo se o mladou generaci ve věkovém rozmezí 15 – 30 let. Vycházel z dat získaných v roce 1996 v rámci výzkumného šetření, na základě výsledků této analýzy získal 7 faktorů vyjadřujících obecnější hodnotovou orientaci. Nyní si je uvedeme příkladem:²⁰

1. Egoisticko-materialistická hodnotová orientace, která je tvořena hodnotami, jako jsou majetek, úspěch v zaměstnání.
2. Profesionálně-rozvojová hodnotová orientace, kterou tvoří hodnoty vzdělání, zajímavá práce, rozvoj vlastní osobnosti.
3. Reprodukční hodnotová orientace představuje hodnoty rodiny, dětí.
4. Globální hodnotová orientace vyjadřuje hodnoty zdraví, míru, zdravé životní prostředí.
5. Liberální hodnotová orientace je tvořena hodnotami svoboda, demokracie.

---

¹⁷SAK, Petr. Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů. Praha: Petrklíč, 2000, 291 s. ISBN 80-7229-042-8, str. 84.

¹⁸ Tamtéž, str. 34-35.

¹⁹SAK, Petr. In: BOCAN, Miroslav a Adam SPÁLENSKÝ, Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let. In: Národní registr výzkumu o dětech a mládeži [online]. Národní institut dětí a mládeže, 2011 [cit. 2019-10-03]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf>, str. 16.

²⁰BOCAN, Miroslav a Adam SPÁLENSKÝ, Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let. In: Národní registr výzkumu o dětech a mládeži [online]. Národní institut dětí a mládeže, 2011 [cit. 2019-10-03]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf>, str. 16.

6. Sociální hodnotová orientace je vyjádřena hodnotami být užitečný druhým lidem či společenská prestiž.
7. Hédonistická hodnotová orientace vyjadřuje hodnoty lásky, přátelství, zájmy.²¹

Nejsilnější pozice těchto hodnotových orientací jsou připisovány globální orientaci, dále orientaci reprodukční, hédonistické, profesně-rozvojové, orientaci liberální, následně egoisticko-materialistické. Poslední pozici zaujímá orientace sociální. Autor zde poukazuje na to, jak se orientace mění na základě věku, životních fází, generačních proměn, a jak se odlišují jednotlivé skupiny dle různých sociodemografických a jiných charakteristik. Příkladem můžeme uvést výši příjmu, rodinný stav nebo náboženskou příslušnost. Můžeme se domnívat, že určitá řada hodnotových preferencí byla během několika let zachována, avšak hodnotový žebříček následující mladé generace může být významně ovlivněn rozmachem konzumní společnosti, rozvojem nových technologií a komunikačních možností, ale také společensko-politickými změnami.²²

---

²¹BOCAN, Miroslav a Adam SPÁLENSKÝ, Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let. In: Národní registr výzkumu o dětech a mládeži [online]. Národní institut dětí a mládeže, 2011 [cit. 2019-10-03]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf>, str. 16.

²² Tamtéž, str. 16.

2 DOSPĚLOST

Počátky dospělosti není možné jednoznačně vymezit specifickým mezníkem či nějakým rituálem, který by tento přechod potvrzoval. Jediným, alespoň z části přibližujícím faktorem, je dosažení právní dospělosti, tedy zletilosti. Avšak soudobá společnost tento signál neakceptuje jako zásadní pro změnu statusu mladého člověka.²³ Výzkum, který nalezneme v praktické části, je zaměřen na respondenty ve věkové kategorii 20 – 25 let. Z tohoto důvodu nesmíme opomenout charakteristiku mladé dospělosti, kterou si v následující podkapitole uvedeme.

2.1 Mladá dospělost

Jak můžeme určit, kdy se člověk stane dospělým? Na tuto otázku je možné nalézt řadu odpovědí v literatuře mnoha autorů. V každém případě existuje mnoho znaků, kdy pro dospělého platí většina charakteristik, které níže uvádíme.²⁴

- Jedinec vykonává produktivní činnost, která jej činí soběstačným a chápe její smysl. Podává dobrý pracovní výkon bez zbytečných absencí. Případně se soustavně připravuje na budoucí povolání.
- Opatřuje a udržuje si své věci, samostatně hospodaří.
- Je schopen spolupracovat bez zbytečných konfliktů, dokáže přijímat i poskytovat pomoc a radu, podřizovat se vedení i umět sám vést méně zkušené.
- S nadřízenými v práci či studiu řeší své věci samostatně, bez zbytečného rozruchu, submisivity, nebo také bez zdůrazňování své nezávislosti.
- Má realistické plány, které odpovídají jeho sklonům a zájmům.
- Bydlí sám. V případě, že to není možné, má v bytě rodičů označené své „teritorium“, o které se stará sám a udržuje jej v přiměřeném pořádku.
- Je schopen trávit volný čas sám, má jednoho nebo více blízkých přátel, kteří stojí o jeho společnost. Má rád své rodiče, váží si jich, ale má na ně málo času.
- Je schopen stýkat se s lidmi opačného pohlaví bez velkých zábran a strachu, dokáže poskytovat, ale i přijímat něhu a lásku.
- Rozšiřuje svou orientaci v prostředí, ve kterém studuje či pracuje a žije.
- Aktivně se zajímá a pečuje o blaho rodiny a přátel, ale i širšího společenství.²⁵

---

²³VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II: dospělost a stáří. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5, str. 9.

²⁴FARKOVÁ, Marie. Vybrané kapitoly z psychologie. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2017, 400 s. ISBN 978-80-7452-130-0, str. 215.

V knize *Vývojová psychologie* od známé české psycholožky Vágnerové²⁶ se uvádí, že biologické vymezení dospělosti je relativně snadné, neboť její dosažení je vázáno na fyzickou zralost. Z biologického hlediska je důležitá proměna sexuality. V této vývojové fázi patří sexualita mezi důležitý aspekt partnerského vztahu. Na určitém stupni vývoje může být postoj k sexualitě ovlivněn potřebou mít dítě. Sexuální aktivita se tedy stává prostředkem ke zplození dítěte. Psychosociální vymezení dospělosti je složitější v tom, že tato proměna nebývá jednoznačně časově lokalizována. Probíhá tedy u různých lidí v odlišnou dobu. Psychosociálních znaků dospělosti je více a projevují se v různých oblastech, příkladem můžeme uvést změnu osobnosti, změnu v socializačním vývoji nebo také ekonomickou nezávislost.²⁷

Podle Eriksonovy²⁸ teorie je úkolem mladé dospělosti dosažení vztahové intimity a vytvoření stabilního a trvalého partnerského vztahu. Intimita ve vztahu vyžaduje určitý projev lásky a něhy, sebeotevření, důvěry, schopnost mít rád druhého člověka a umět přijmout jeho chyby, schopnost sdílet společně plány apod. Jedinec, který není zralý pro vytvoření partnerského vztahu se většinou ocitá v izolaci, zatímco jeho vrstevníci zakládají rodinu, v některých případech vstupují i do manželství.²⁹

Z těchto charakteristik je zřejmé, že etapa dospělosti uvádí určité vývojové úkoly a jejich postupné naplňování. Je však velmi důležité zmínit, že ne všichni lidé naplňují svůj život a jeho smysl v cílech stejně rychle, ve stejném věku a ve stejném pořadí.³⁰

---

²⁵FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2017, 400 s. ISBN 978-80-7452-130-0, str. 215-216.

²⁶VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5, str. 9.

²⁷Tamtéž, str. 9-11.

²⁸ERIKSON, Erik. In: SKORUNKOVÁ, Radka. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 69 s. ISBN 978-80-7435-115-0, str. 56.

²⁹Tamtéž, str. 56.

³⁰FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2017, 400 s. ISBN 978-80-7452-130-0, str. 216.

3 INTERPERSONÁLNÍ VZTAHY

Člověk během života navazuje mnoho různých interpersonálních vztahů. Navazování těchto vztahů je považováno za základní lidskou potřebu. Například v krizových situacích, se člověk obrací k osobě či osobám, se kterými sdílí a předává si své prožitky ze situace. Jedná se o navazování trvalejších a těsnějších vztahů.³¹ Nyní si uvedeme pojetí afiliace, atraktivity a trojúhelníkové teorie lásky, která s těmito vztahy souvisí.

3.1 Afiliace

Potřeba afiliace vyjadřuje touhu člověka vyhledávat, navazovat kontakty a vztahy s jinými lidmi. Síla této potřeby je u každého jedince jiná a proměnlivá v závislosti na dané situaci. Potřeba afiliace se projevuje v různých situacích a může být vyvolávána různými pobídkami neboli incentivy. Trvale se projevuje v touze po navazování dlouhodobějších a těsnějších vztahů.

I když k životu potřebujeme přítomnost jiných lidí, občas vyhledáváme samotu. Stává se to v případech, kdy potřebujeme přemýšlet o sobě, o svém životě, vyrovnat se s určitými událostmi a podobně. V těchto případech samota pozitivně přispívá k psychické vyrovnanosti člověka.

Jedinec může prožívat také stav osamění. Tato situace nastává v případě, že jedinec opouští známé prostředí rodiny a přátel, v novém prostředí se cítí osaměle a trpí tím, že nemá na blízku své známé a přátele, tento typ osamění se nazývá sociální izolace. Dalším typem osamění je emocionální izolace, kdy jedinec bývá svými přáteli, známými a širokou rodinou obklopen, postrádá však důvěrný vztah, který by mu přinášel emocionální uspokojení.

Jednou z nepostradatelných podmínek pro navazování těsných vztahů je fyzická blízkost. Ve většině případů vznikají důvěrné vztahy mezi lidmi, kteří se nacházeli ve fyzické blízkosti.³²

3.2 Atraktivita

„Atraktivita se vztahuje k jedinci nebo skupině osob, jejichž nějaká vlastnost či vlastnosti jsou pro jiné jedince zdrojem odměn.“ Pro lepší pochopení můžeme říci, zda nás lidé či skupiny lidí přitahují nebo odpuzují. Ostatní jsou posuzováni jako indiferentní, tedy jako neutrální. Atraktivita se dělí na fyzickou a osobní, přičemž se navzájem prolínají.

---

³¹VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. Sociální psychologie. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 404 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8, str. 249.

³²Tamtéž, str. 249-250.

Fyzickou atraktivitu můžeme upřesnit na konkrétních příkladech. Jedná se například o věk, výšku postavy, hmotnost, držení těla a tak podobně. Atraktivita fyzická se podílí především na navazování kontaktů, neboť fyzický vzhled je důležitý pro první dojem o daném jedinci. Fyzicky atraktivní jedinci snáze navazují interpersonální vztahy. Pro jejich utváření a následné udržení má velkou roli také osobní atraktivita. Na základě několika setkání můžeme zjistit, na kolik jsou přitažlivé osobnostní vlastnosti, názory, hodnoty a tak podobně. Hlubší poznání může u vysoce atraktivních lidí způsobit zklamání a v opačném případě u méně atraktivních je možné objevit vysoce žádané a ceněné vlastnosti.³³

3.3 Trojúhelníková teorie lásky

Trojúhelníkovou teorii lásky vypracoval R. J. Sternberg.³⁴ Podle něho má láska tři komponenty, jedná se o intimitu, vášeň a rozhodnutí či závazek. Intimita je považována za komponentu hřejivou a představuje pocit spojení, blízkosti, pouta, intimní komunikaci a jiné. Vášeň je řazena mezi komponentu horkou, která je spojena s motivací a je výrazem vysoké psychické aktivace. Vyvolává ji především fyzická atraktivita a sexuální touha. Rozhodnutí/závazek se řadí mezi komponentu chladnou a má dva aspekty – krátkodobý a dlouhodobý. Krátkodobý se pojí s tím, že se rozhodneme toho druhého milovat, zatímco dlouhodobý je závazek, že tuto lásku chceme zachovat.³⁵

Všechny tyto komponenty jsou důležitou součástí lásky, jejich role se však nemusí projevovat u každého vztahu stejně. Za nejčastější či typické můžeme považovat to, že intimita v počátečních fázích lásky postupně narůstá, později klesá. Vášeň obvykle rychle vzrůstá, později klesá, zatímco rozhodnutí/závazek postupem času narůstá a u některých vztahů dlouhodobě setrvává na relativně vysoké úrovni. Na základě kombinací všech těchto komponentů dospěl R. J. Sternberg³⁶ k osmi druhům lásky:

1. **Vztah bez lásky** – neobsahuje ani jednu komponentu lásky.
2. **Mít rád** – obsahuje intimitu, tento typ vztahu je spíše typický pro přátelství.
3. **Bláznivá láska** – často označovaná jako „láska na první pohled“, typická komponenta je vášeň, jejím zdrojem je především fyzická atraktivita. Vzniká náhle, a stejně tak rychle může zaniknout, případně může přejít v trvalejší vztah.

---

³³ VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. Sociální psychologie. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 404 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8, str. 252-254.

³⁴ STERNBERG, Robert. In: VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. Sociální psychologie. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 404 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8, str. 258.

³⁵ Tamtéž, str. 258.

³⁶ Tamtéž, str. 259-260.

4. **Prázdňá láska** – založena pouze na rozhodnutí, že jedinec chová vůči druhému určitý závazek. Obvykle nastává po dlouhodobém vztahu, kdy se vytratila komponenta intimity a vášně.
5. **Romantická láska** – vyznačuje se vášní a intimitou. Partneři jsou spojení emocionálně, prožívají pocity blízkosti a propojení.
6. **Přátelská láska** – většinou se jedná o dlouhodobý vztah, ze kterého se vytratila vášeň, ale intimita a závazek/rozhodnutí zůstaly. Často se vyskytuje u párů, případně manželů, kde poklesla fyzická atraktivita jako hlavní zdroj vášně.
7. **Pošetilá láska** – také přirovnávána jako láska z Hollywoodu, kdy se partneři například zasnoubí, o měsíc později vstoupí do manželství apod. Pošetilost tohoto vztahu je spojována s vášní bez přispění prvku intimity. Tento druh lásky je velmi rizikový z hlediska trvání, často končí rozchodem.
8. **Úplná láska** – obsahuje všechny komponenty, tedy intimitu, vášeň, ale i rozhodnutí/závazek. Jedná se o druh lásky, o kterou mnozí partneři usilují, zvláště v romantických vztazích.³⁷

Láska je specifický druh interpersonálního vztahu, který se vyznačuje silnou citovou vazbou. Mezi nejčastěji rozlišované druhy lásky patří láska vášnivá a kamarádká. Jednotlivé druhy lásky se však během partnerského vztahu mohou měnit. Například romantická láska se postupem času může proměnit ve vztah bez lásky. Důležité je však zmínit, že se jedná o zcela individuální prožívání daného jedince.³⁸

---

³⁷VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. Sociální psychologie. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 404 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8, str. 260-261.

³⁸Tamtéž, str. 261,263.

4 PARTNERSKÉ VZTAHY

Partnerské vztahy jsou tématem celé řady diskuzí, o kterém se často mluví, ale je velmi těžké na tuto problematiku odpovědět zcela jasně, neboť postupem času se mnohé, co se týká vztahů, změnilo.

Myslíme si, že partnerské vztahy dříve fungovaly lépe než dnes, což je velmi těžké soudit, neboť záleží, z jakého úhlu pohledu budeme na vztahy partnerské nahlížet. Dle našeho názoru v dnešním světě panuje partnerská svoboda, která v dřívějších dobách nebyla tak úplnou samozřejmostí, což může představovat mnoho pozitivního, ale i toho negativního.

Ve většině případů vystřídáme během svého života více partnerů, než nalezneme toho „správného“ člověka, se kterým si založíme rodinu, případně se s ním oženíme či vdáme. Myslíme si, že v určitém směru nás to může poučit z chyb, kterým se v případném novém vztahu budeme snažit vyvarovat. Avšak je tato cesta správná? Proč dnešní vztahy nevydrží nápor určitých životních situací? Proč dochází k rozpadu těchto vztahů? Možná je to právě vlivem dnešní doby, neboť to, co bylo normální dříve, nemusí být dnes.

Pravděpodobně každý člověk touží po lásce. Z textů písní, časopisů, zkrátka ze všech stran sálá lidská touha po šťastné lásce, touha být druhým člověkem milován a být jím bezpodmínečně akceptován. V dospělosti získává pojem láska ještě další rozměr, a tím je touha být zaopatřený, nezůstat sám, založit rodinu, najít ve svém životě nějaký smysl. Bez lásky se člověk cítí sám, má strach z budoucnosti, ze stáří.

4.1 Vymezení pojmu partnerství

Člověk celý život navazuje, udržuje a ukončuje vztahy s druhými lidmi. Přestože si asi každý dovede představit, co je to osobní, blízký či partnerský vztah, vědecká terminologie není dosud jednoznačná. Vztah bývá popisován jako blízké spojení mezi lidmi, které trvá po určité časové období. Vztah podle této teorie vzniká ve chvíli, kdy mají dva lidé vůči sobě vzájemná očekávání. Obecným, zastřešujícím termínem je klasické označení interpersonální vztahy, se kterým bývají spojovány pojmy, jako jsou blízkost, vzájemná závislost a délka trvání. Můžeme se setkat také s termínem osobní vztahy, což jsou „*individuálně významné vztahy jedince k jemu nejbližším osobám.*“³⁹

Partnerské soužití je zcela volné, což znamená, že kterýkoliv z partnerů může tento vztah ukončit, aniž by mu v tom druhý z partnerů mohl nějakým legislativně upraveným

---

³⁹VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. Sociální psychologie. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 404 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8, str. 247.

způsobem bránit, například v porovnání se svazkem manželským. Často se doslýcháme, že dva lidé spolu žijí jako druh a družka, kdy jejich vztah vzniká rozhodnutím například muže a ženy, že spolu budou hospodařit, bydlet atd. Pro neformální partnerský vztah dvou lidí nezáleží na tom, zda se jedná o osoby stejného či různého pohlaví.⁴⁰ V našem případě se dále v této práci budeme zabývat vztahem heterosexuálním, tedy vztahem mezi mužem a ženou.

Partnerský vztah je považován za vztah rovnoprávný, což znamená, že žena i muž mají stejná práva. Z neformálně faktického hlediska se vztah může stát nerovným, neboť se velmi často stává, že dochází k nevyvážené citové závislosti mezi partnery.⁴¹

Vztah s životním partnerem je jedním z nejdůležitějších vztahů týkající se našeho života. V soudobé společnosti jde nejčastěji o manželství, které je také předmětem většiny výzkumů v oblasti spokojenosti partnerských vztahů. Na obsah manželství existuje definice z právního řádu – manželství je „*trvalý svazek muže a ženy vzniklý zákonným způsobem, jehož hlavním účelem je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*“⁴²

4.2 Výběr partnera

Výběr správného životního partnera je velmi zásadní událost v našem životě. Proto je zcela důležité tento životní krok neuspěchat. Podle čeho si tedy vybíráme svého partnera? V knize Petra Šmolky⁴³ se uvádí, že všechny psychologické výzkumy dospívají k tomu, že člověk si svého partnera vybírá podle sebe, buď si hledá tzv. svou „vránu“ nebo svého „protivu“, někdy dokonce obě varianty zároveň.

Vzhledem k tomu, že netušíme, na co se máme při hledání životního partnera zaměřit, stavíme většinou na tom, co je viditelné na první pohled. Zaujme nás partnerův vzhled, jeho humor nebo smích, líbí se nám jeho zájmy, úspěch, postavení nebo majetek. To všechno jsou ale pomíjivé hodnoty. Partnerův vzhled se časem změní, úspěch může pominout, o majetek může kdykoli přijít. Při hledání životního partnera bychom si již od začátku měli všimnout těchto věcí:

- jak se partner chová sám k sobě, k nám, k dětem nebo k druhým lidem;
- jak se chová v kritických situacích – jak na ně reaguje, jak je řeší;
- je-li to člověk spolehlivý, poctivý a čestný, a to vždy a ve všech situacích;

⁴⁰CHODĚRA, Oldřich. Partnerství, manželství a paragrafy. Praha: Grada, 2002, 107 s. Právo pro každého, str. 20.

⁴¹PLZÁK, Miroslav a Jiří WINTER-NEPRAKTA. Dospělým vstup zakázán. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, 119 s.: il. ISBN 80-04-25090-4, str. 9.

⁴²HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. Rodinné právo. V Praze: C.H. Beck, 2015, xxxviii, 328 s. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-552-7, str. 44.

⁴³ŠMOLKA, Petr. Výběr partnera. Praha: Grada, 2005, 127 s. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-1080-3, str. 10.

- je-li to člověk stabilní a věrný;
- je-li to člověk ohleduplný a pozorný;
- komunikuje-li kvalitně, je-li otevřený a schopný hovořit v klidu i o nepříjemných věcech;

Je mnoho maličností, kterých si můžeme na začátku vztahu všimnout a které nám prozradí, jaký ten druhý doopravdy je. Chceme-li si udělat o druhém člověku správný obrázek, měli bychom si vždy tvořit vlastní názory, dělat vlastní rozhodnutí, závěry, a tedy nikdy přednostně nestavět na radách nebo názorech druhých lidí.⁴⁴

Jak už zde bylo zmíněné, všechny psychologické výzkumy dospívají k témuž závěru – člověk si partnera vybírá podle sebe, tedy na základě homogamie či heterogamie. „V některých charakteristikách může být podobnost nezpochybnitelnou výhodou, v jiných však budeme naopak těžit spíše ze vzájemného kontrastu a doplňování.“⁴⁵

Výběr partnera lze rozdělit na 2 typy, a to tradiční a moderní. Při porovnání tradiční a moderní společnosti zjistíme, že život jedince je ovlivněn mnoha pouty. Jedná se například o rodinné vztahy a problémy či spolupráci vesnických komunit. Jedince dále ovlivňuje také národ, náboženství, sociální status a genderová role. Všechna zmíněná pouta mají dvojí funkci. Na jednu stranu omezují individuální volbu, na straně druhé však poskytují ochranu, stabilní podporu a jistotu identity. Díky těmto poutům není jedinec sám, ale je zapojen do většího celku.⁴⁶

Svou roli při výběru sehrává i společenské postavení. Sociální postavení rodiny ovlivní následující generace.⁴⁷

---

⁴⁴HOLOUBKOVÁ, Miroslava. Kvalitní partnerské vztahy. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Miroslavy Holoubkové, 2010, 321 s. ISBN 978-80-904026-1-4, str. 189.

⁴⁵ŠMOLKA, Petr. Výběr partnera. Praha: Grada, 2005, 127 s. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-1080-3, str. 10.

⁴⁶KATRŇÁK, Tomáš. Spříznění volbou?: homogamie a heterogamie manželských párů v České republice. Praha: Pro Masarykovu univerzitu vydalo Sociologické nakladatelství (SLON), 2008, 239 s. Studie. ISBN 978-80-86429-98-4, str. 24-25.

⁴⁷HASMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, Jaroslava, Martin KREIDL a Barbora HUBATKOVÁ. Proměny partnerství: životní dráhy a partnerství v české společnosti. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 264 s. Studie. ISBN 978-80-7419-142-8, str. 96.

4.2.1 Výběr na principu podobnosti - homogamie

Je třeba si přiznat, že jistá nemalá skupina partnerských výběrů je poznamenána především vzájemným hledáním podobnosti. Podobnosti s tím, co máme na sobě rádi my sami – základní hodnoty, oblíbené aktivity, osobní projekty, cíle a životní styl. Ve všech těchto oblastech bývá shoda, nebo alespoň podobnost, určitou výhodou.

Je nutné nezapomínat také na kořeny, ze kterých tyto naše podobné postoje pramení a na kterých jsou založeny. Víc by zřejmě napověděly a také větší shodu by garantovaly např. podobné zkušenosti z rodiny, vzájemně podobné kulturní vzorce, jež každého jedince od dětství formovaly. Zároveň jsou důležité i zdánlivé maličkosti typu, jestli jsme vyrůstali ve městě či na venkově, v rodinném domku, panelovém domě atp.⁴⁸

V kultuře, ve které žijeme, hraje podstatou roli při výběru partnera také věková podobnost – nejčastěji si vybíráme své vrstevníky. Důležitá je dále shoda v oblasti vzdělání a sociální podobnost. Vzájemná podobnost rasová a národnostní sehrává při výběru partnera rovněž nemalou důležitost. Svatby dvou lidí, kteří pocházejí z velmi odlišných kultur, jsou v naší republice stále spíše hodně výjimečné.⁴⁹

Existuje několik druhů homogamie, a to podle kritéria, které zvolíme za vhodné. Můžeme hovořit např. o homogamii vzdělanostní, zaměstnanecké, ekonomické, geografické, etnické nebo náboženské.

V tradičních společnostech Evropy byla manželství uzavírána primárně na základě ekonomických dohod, přičemž na nějakou vzájemnou přitažlivost dvou jedinců nebyl brán zřetel. Výběr partnera a uzavření manželství se mělo nejčastěji shodovat s ekonomickými zájmy rodiny. S přechodem k moderní společnosti došlo ale v mnoha ohledech k transformaci. Namísto kolektivních názorů je v současné době upřednostňována individualizace, z čehož plyne očekávání, že každý jedinec může jít vlastní cestou. Páry v dnešní době tak vznikají zcela dobrovolně na základě vzájemné přitažlivosti, citové náklonnosti a osobního, individuálního rozhodnutí obou jedinců. V současné době je tedy jako hlavní podmínka vstupu do manželství zamilovanost.

Existuje mnoho teorií, proč a jaké partnery si lidé vybírají a proč se zamilovávají. Z pohledu sociobiologie je volba partnerů geneticky podmíněna. Lidé si vybírají své partnery na základě toho, aby měl jejich budoucí potomek co největší kvality. Důsledkem je, že žena hledá partnera, který jejím dětem zajistí materiální péči. Mužova reprodukční strategie je

---

⁴⁸ŠMOLKA, Petr. Výběr partnera. Praha: Grada, 2005, 127 s. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-1080-3, str. 11.

⁴⁹ Tamtéž, str. 12.

opačná. Je pro něj důležité, aby žena byla schopna bezproblémově otěhotnět a dítě porodit. Ukazateli pro tato kritéria jsou fyzická krása a nízký věk.⁵⁰

4.2.2 Výběr na principu odlišnosti – heterogamie

V rámci heterogamního výběru si partnera vybíráme na základě toho, v čem nás doplňuje. Zdánlivá výhoda navzájem se přitahujících protikladů se ovšem leckdy může vymknout. Může být platná pro jisté osobnostní rysy, hlavně pro ty, které nějakým způsobem souvisí s rozhodováním ve dvojici. Jeví se jako příjemnější být v páru s někým, kdo raději ustoupí, pokud my sami jsme dominantní. Mohou nastat ovšem vážnější odlišnosti, typu kombinace velmi emotivní versus chladně racionální partner atd. Také odlišnost týkající se věku, vzdělání, kultury nebo společnosti může mít své hranice, jejichž překonání může být spojeno s překážkami.⁵¹

Při výběru partnera můžeme uspět v obou dvou případech – jak na základě homogamie, tak na základě heterogamie. Základem je, že uspět chceme a jsme ochotni pro to něco udělat – jde o ochotu vidět kvality a dobré úmysly našeho protějšku.

Pokud se partneři k sobě hodí, je to pro start vztahu dobré a příjemné. Mají-li společné zájmy, budou mít pravděpodobně společné také přátele, zažijí příjemné chvíle a budou mít na co vzpomínat. Jsou-li však partneři příliš stejní, může to mít i svá negativa. Může se stát, že stejné věci mají rádi a stejné je odpuzují, tudíž dojde při neoblíbených leč nutných úkolech pokaždé k hádce.

Základním předpokladem nicméně nemusí a priori být společný zájem, ale ochota respektovat se. Jako dlouhodobě uspokojivá se jeví ta partnerství, kde dochází ke snaze o kompromis, o rozdělení nepříjemných povinností a o patřičné oceňování snahy druhého. Velmi důležitá je také představa o fungování v rodině. V podstatě lze říci, že platí pořekadlo, že mužovo chování k mamince je ukázkou toho, jak se může v budoucnu chovat k partnerce. A naopak, pro muže platí si dobře prohlédnout svou tchýni, neboť tak bude možná jednou vypadat jeho manželství. Rodina, ve které vyrůstáme, nás velmi silně ovlivní. Většina lidí podvědomě přejímá model partnerského soužití, jaký zažívá ve své první rodině.⁵²

---

⁵⁰HAMPLOVÁ, Dana, Petra ŠALAMOUNOVÁ a Gabriela ŠAMANOVÁ. Životní cyklus sociologické a demografické perspektivy. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006, 307 s. ISBN 80-7330-082-6, str. 38-40.

⁵¹ŠMOLKA, Petr. Výběr partnera. Praha: Grada, 2005, 127 s. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-1080-3, str. 13.

⁵²VENGLÁŘOVÁ, Martina. Průvodce partnerským vztahem. Praha: Grada, 2008, 128 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2054-8, str. 15-17.

4.2.3 Sdílené hodnoty partnerů

V současných partnerských či manželských vztazích je důležité zmínit faktory, které v období krizí přispívají k tomu, zda partnerům tento vztah vydrží či nikoliv. V této souvislosti nesmíme zapomenout zdůraznit význam sdílených hodnot. Lidé mají tendenci vstupovat do vztahu spíše na základě společných zájmů než společných hodnot. Zájmy partnerů však přicházejí a odcházejí. Pokud vstupujeme do partnerství na základě podobných hodnot, jedná se právě o ty hodnoty, které dominují, v případě stresové situace či nějaké krize. Všechny studie, které se zaměřovaly na dlouhodobé vztahy, dospěly k závěru, že vztahy přetrvávají tehdy, pokud mají oba partneři stejné nebo alespoň podobné základní hodnoty.⁵³

4.2.4 Odlišnosti partnerů

Žijeme v odlišných světech, vyznáváme jiné hodnoty a v důsledku toho stanovujeme jiná pravidla. Jsme od sebe odlišní, komunikujeme jiným jazykem, nicméně nemůžeme bez sebe žít. Mnoho diskusí se točí kolem vztahů mužů a žen. Není se prakticky nad čím podívat – bez spojení muže a ženy by lidstvo brzy vyhynulo.

V průběhu dějin muži vyráželi na lov zajistit obživu pro svou rodinu, zatímco ženy setrvaly v místě společného bydliště, které mezitím zušlechťovaly a udržovaly. V době, o které mluvíme, měla hlavní postavení ve společnosti žena, protože je matkou a zachovatelkou rodu. Role ženy se začala měnit až v době měděné, kdy se přirozeně zvyšovaly kompetence muže, zejména díky nově nabytým starostem o pole.⁵⁴

Role živitele je pro to, aby se muž cítil být mužem, stále klíčová a všudypřítomná. Přestože u nás není model muže – živitele a ženy – hospodyňky prakticky nikde uplatňován beze zbytku a ve většině případů vydělávají oba dva členové domácnosti, i tak mají finanční příjmy muže a ženy odlišný význam a finanční přínos ženy je dosud vnímán jako vedlejší. Dnes už úplně běžné zaměstnávání žen vneslo do rodinného života také dramatické změny. Porod a starost o dítě představuje při zaměstnání mimo domov značné překážky. V konečném důsledku má v dnešní době velmi málo žen více než dvě děti; velká většina dokonce nemá žádné. Dnešní muži se sice snaží prokazovat pomoc v domácnosti, avšak převážnou část typických domácích prací, mezi které patří např. vaření, péče o děti a domácnost, nadále obstarávají ženy.

---

⁵³SOUKOVÁ, Miluše. O zdravých vztazích mezi lidmi: přátelství a manželství. Brno: Doplněk, 2006, 152 s. ISBN 80-7239-196-8, str. 87.

⁵⁴GOODY, Jack. Proměny rodiny v evropské historii: historicko-antropologická esej. Přeložil Petra DIESTLEROVÁ. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006, 229 s. Utváření Evropy. ISBN 80-7106-396-7, str. 178-182.

Ženy v soudobé společnosti již do zaměstnání nechodí jen kvůli pocitu vlastního zadostiučinění, ale rovněž z toho důvodu, aby si její rodina udržela jistý stupeň životní úrovně. Žijeme v západně orientované společnosti, která je orientovaná na výkon, a systém hodnot se za poslední desetiletí výrazně změnil.⁵⁵

4.3 Vývoj a etapy partnerského vztahu

Pro mladou generaci je láska tou nejdůležitější podmínkou vzniku partnerství, jeho udržení, pozdějšího sňatku i založení rodiny – to je podmínka, na které se po desetiletí dodnes nic nezměnilo. Každý vztah se během určitého času mění a vyvíjí. Heterosexuální vztah má určitý vývoj, který můžeme sledovat v pěti krocích, nyní si ho uvedeme:

1. *Hledání podnětů*
2. *Vytvoření kontaktu*
3. *Určování vlastnosti partnera*
4. *Budování intimity*
5. *Udržení pouta*⁵⁶

Vztah partnerů také prochází určitými fázemi, které níže uvádíme:

- **Zamilovanost**

Na začátku je přitažlivost. Pro každého z nás jiná. Někdy jde spíše o spříznění duší, jindy přijde jiskra a my ani nevíme proč. Líbí se nám, jak se partner chová, jak si ví rady.

U ženy zase muži ocení křehkost, nebo naopak kuráž. Velmi silným magnetem, je samozřejmě sexuální přitažlivost. Láska je v této fázi vztahu slepá, stejně jako spravedlnost. Milenci zpravidla nevidí jeden druhého objektivně. Nadhodnocují jeho dobré vlastnosti a schopnosti. Zdá se nám, že na svém protějšku milujeme úplně všechno. Až později budeme důkladně zvažovat, jestli s ním zůstat i po objevení věcí, které nemilujeme ani omylem. Možná se jedná o milosrdný dar přírody, který nám umožní vytvořit silné pouto s druhým člověkem a přehlédnout leckterou jeho chybu. Zvláště pro ženy bývá typická snaha dobře zapůsobit a starat se o partnerovo pohodlí. Je nutné mít na mysli, že je dobré zvolit trvale udržitelnou formu chování. Zvláště u žen je tato doba osudová. Snaží se milému vyjít vstříc, starají se, nepotřebují pomoci s úklidem ani nákupem.

---

⁵⁵GOODY, Jack. Proměny rodiny v evropské historii: historicko-antropologická esej. Přeložil Petra DIESTLEROVÁ. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006, 229 s. Utváření Evropy. ISBN 80-7106-396-7, str. 178-182.

⁵⁶TAVEL, Peter. Vybrané kapitoly ze sociální psychologie. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, 132 s. Skripta. ISBN 978-80-244-1658-8, str. 76.

Zamilovaní partneři někdy působí jako „jedno tělo, jedna duše“. Trápí se, když nemohou být spolu. Silný náboj vztahu způsobí jakési odclonění dalších věcí v našem životě. Zapomínáme, nespíme, myslíme jen na toho druhého. Pro praktické žití je dobré, že zamilovanost naštěstí trvá spíše měsíce než roky.⁵⁷

- **Láska**

Silný cit se postupně mění ve stav, který je již poněkud snesitelněji slučitelný se životem. Už vydržíme jeden bez druhého, i když se nám stýská. Navracíme se pomalu k normálnímu životu. Partneři jsou spolu spokojeni a vztah jim přináší radost. Nejde už tolik o gejzíry citů a vášní, spíše o dobré prostředí pro uspokojování citových i tělesných potřeb a rozvoj osobnosti obou partnerů.⁵⁸

- **Partnerství, vzájemné propojení**

Partneři sdílejí společné chvíle, není však nutné, aby spolu nezbytně trávili všechnen čas. Spolupracují na chodu domácnosti, na péči o děti. Společně prožité radosti i obtíže partnery spojují. Znají se vzájemně, respektují i své slabé stránky. Mají reálnou představu, co od toho druhého mohou čekat.⁵⁹

4.4 **Vzájemná očekávání žen a mužů ve vztahu**

Očekávání mužů i žen se navzájem liší. Mimo jiné, naše očekávání ovlivňuje výchova a model soužití rodičů. Zkušenosti z předchozích vztahů, osobnostní zralost, hodnotový žebříček. Kromě těchto specifických očekávání můžeme odhalit i určitá typická, obecná, většinou nesplnitelná očekávání žen a mužů, které si v následujících podkapitolách uvedeme.⁶⁰

4.4.1 **Očekávání ženy**

Nyní si více rozvedeme očekávání žen, jak uvádí Stanislav Kratochvíl:⁶¹

„*Posedět a popovídat (Popo)*“. Ženy chtějí sdělovat své pocity, zážitky, příhody, starosti i radosti. V tomto případě nemají potřebu, aby muž nějak situaci komentoval, nebo ženě radil. Jde o to, aby muž poslouchal, pochopil a utěšil partnerku. Někdy partnerka

---

⁵⁷VENGLÁŘOVÁ, Martina. Průvodce partnerským vztahem. Praha: Grada, 2008, 128 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2054-8, str. 32-33.

⁵⁸ Tamtéž, str. 33.

⁵⁹ Tamtéž, str. 33.

⁶⁰ KRATOCHVÍL, Stanislav. Manželská a párová terapie. Praha: Portál, 2009, 279 s. ISBN 978-80-7367-646-9, str. 105.

⁶¹ Tamtéž, str. 105-106.

navozuje konverzaci kvůli pocitu sounáležitosti, pocitu, že má žena vedle sebe oporu, někoho, kdo ji poslouchá a porozumí jejím pocitům. V manželství ženy očekávají roli rádkyně a pečovatelky. Uvítají pocit mužovy bezradnosti, nejistoty a závislosti.⁶²

„*Duševní porozumění (Dupo)*“. Žena může otevřeně hovořit s mužem o pocitech, tužbách i představách. Při duševním porozumění mají oba stejný, nebo podobný názor. Případný nesoulad nevede ke konfliktu, ale podporuje jejich vzájemnou komunikaci a následné souznění při řešení dané věci. V takovém vztahu se může žena svěřovat i s důvěrnými věcmi bez obavy, že jí bude muž zesměšňovat, nebude říkat „já jsem to říkal, já věděl, jak to dopadne“ atp. Muž nehání neúspěchy, naopak ženu podpoří, vcítí se do jejich pocitů. Když manželka svému muži sdělí krásný zážitek, manžel s ní tuto radost sdílí, přenese se i na něj.⁶³

„*Vycítit, co žena potřebuje (Vypo)*“ Je vyšší stupeň duševního porozumění. Žena nemusí nic říkat a muž pozná, co žena potřebuje, chce, cítí. Sám si vzpomene na narozeniny, výročí, někdy přinese květinu jen tak, aby udělal své ženě radost. Muž své ženě říká, jak je pro něj důležitá, ocení, co všechno dělá pro rodinu. Toto platí i po stránce sexuální, muž pozná, kdy se žena chce jen obejmout, pohladit, nebo se chce milovat. Spontánně nabídne pomoc, snaží se ženu utěšit když pozná, že je smutná nebo má nějaký problém. Sám vynese smetí, dojde na nákup, uloží děti do postele, uvaří, připraví romantickou večeři. Muž by měl poznat, kdy chce žena vést humorný rozhovor, nebo vážnou debatu.⁶⁴

„*Vyjadřovat lásku celým svým životem (Vyce)*“ Je to vlastně souhrn všech předchozích očekávání v dlouhodobém časovém horizontu v širším rozhledu. Muž má svou ženu rád, dává jí trvale najevo chováním svou náklonnost. Jeho chováním, máme namysli slova lásky, ocenění, věrnost, zodpovědnost. V kritické situaci je muž oporou, žena se může spolehnout na jeho pomoc, podporu, porozumění.⁶⁵

4.4.2 Očekávání muže

I do dnešních dnů si muž v sobě zachoval kousek toho lovce, kterým byl v pravěku. Jen kořist se poněkud změnila. Muž třetího tisíciletí má nicméně s mužem pravěkým společnou především neschopnost rozdělovat pozornost na více objektů a činností zároveň. Rovněž mu zůstala jistá urputnost, s níž se trmácí za svou kořistí. Při výběru partnerky je pro

---

⁶² KRATOCHVÍL, Stanislav. Manželská a párová terapie. Praha: Portál, 2009, 279 s. ISBN 978-80-7367-646-9, str. 105-106.

⁶³ Tamtéž, str. 106-107.

⁶⁴ KRATOCHVÍL, Stanislav. Manželská a párová terapie. Praha: Portál, 2009, 279 s. ISBN 978-80-7367-646-9, str. 108.

⁶⁵ Tamtéž, str. 108.

muže důležité, zda hledá jen povrchní, jednorázový flirt. V takovém případě je pro něj stěžejní vzhled partnerky, přičemž o její vnitřní stránku se prakticky nezajímá. Pokud ovšem začne muž hledat partnerku pro život, zajímají jej vedle fyzického vzhledu také další hodnoty – pro vztah bezesporu významné. Je to fyzické zdraví, schopnost vytvořit poklidné rodinné zázemí nebo shoda v alespoň některých základních životních hodnotách atd.⁶⁶

Nyní si více rozvedeme očekávání mužů, dle Stanislava Kratochvíla:⁶⁷

„*Uvařeno uklizeno (Uu)*“ Muž očekává, že po návratu ze zaměstnání přijde domů a bude uvařeno, nejlépe připravené teplé jídlo na stole, uklizeno a děti zaopatřeny. Co se týká úklidu, muži chtějí mít byt v čistotě, ale nemají rádi, když jim žena uklidí jejich věci jako je například nářadí. Mužova očekávání jsou někdy zklamána, snaží se porovnávat svou ženu se svojí matkou. Jde o návyky, které v něm pěstovala jeho matka, připravovala jídla, která má rád, a to vše očekává od své ženy. Zároveň nemají muži v oblibě, když jsou nuceni vykonávat domácí práce, na které nebyli zvyklí, třeba mytí nádobí, otírání prachu, vytírání podlahy.⁶⁸

„*Sex, kdykoliv se mu zachce (Seza)*“ Muž očekává od manželství dostupnost sexu, kdykoliv má chuť. Odpadá mu tím nákladné shánění, dvoření se ženě. Muži mají představu, že žena bude mít chuť na sex ve stejnou dobu, stejně často a styl milování jako on. Očekává, že ho žena pochválí za jeho výkon a bude vždy uspokojena.⁶⁹

„*Obdiv stále (Osta)*“ Muž má potřebu, aby byl obdivován. Žena ví a dává najevo, mužovu inteligenci, sílu, mužnost. Žena by takové věci měla opakovat. Ve společnosti se chlubit, jaký je její muž dobrý manžel, otec a v práci úspěšný. Z jeho nedostatků dokáže žena udělat přednosti.⁷⁰

„*Nezatěžovat starostmi (Nesta)*“ Tento bod pojednává spíše o tom, co muži neočekávají. To jsou povinnosti, jako opravit kapající kohoutek, dojít pro uhlí, objednat kominíka, zajít na rodičovské sdružení jejich dětí, dovést tchýni na hřbitov. Muž očekává od své ženy, že tyto pro něj nedůležité věci zařídí žena. Když žena začne hodně naléhat, muž opouští svou komfortní zónu a uklidnění a pochopení jde hledat jinde, nejlépe u maminky, protože ta ví, co

---

⁶⁶ HAMPLOVÁ, Dana, Petra ŠALAMOUNOVÁ a Gabriela ŠAMANOVÁ. Životní cyklus sociologické a demografické perspektivy. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006, 307 s. ISBN 80-7330-082-6, str. 39-40.

⁶⁷ KRATOCHVÍL, Stanislav. Manželská a párová terapie. Praha: Portál, 2009, 279 s. ISBN 978-80-7367-646-9, str. 110.

⁶⁸ Tamtéž, str. 110.

⁶⁹ Tamtéž, str. 110-111.

⁷⁰ Tamtéž, str. 111-112.

její syn skutečně potřebuje, v jiném případě u milenky, která ho obdivuje, dává mu prostor, který doma nemá.⁷¹

Z pohledu muže a ženy je zřetelné, že jejich vzájemná očekávání ve vztahu se liší. Jak již v teorii zmiňujeme, je důležité, aby se oba partneři naučili navzájem respektovat. Dále je potřeba pracovat na kompromisech a mít snahu ocenit úsilí svého protějšku, neboť bez toho by jejich partnerský vztah nemohl dlouhodobě fungovat.⁷²

---

⁷¹ KRATOCHVÍL, Stanislav. Manželská a párová terapie. Praha: Portál, 2009, 279 s. ISBN 978-80-7367-646-9, str. 112.

⁷² VENGLÁŘOVÁ, Martina. Průvodce partnerským vztahem. Praha: Grada, 2008, 128 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2054-8, str. 15-17.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

5.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit hodnoty, které muži a ženy preferují při výběru svého životního partnera. Dílčím cílem tohoto dotazníku je zjistit, co muži a ženy považují za nejdůležitější ve svém životě, zda plánují svatbu, děti a v neposlední řadě, jak vnímají pojem manželství, respektive, co pro ně manželský svazek znamená. Celá praktická část se bude zabývat hodnotami, které jsme již zmiňovali v teorii této bakalářské práce. Jedná se tedy o hodnoty lásky, rodiny, dětí, manželství apod.

5.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkum byl zaměřen na muže a ženy ve věkovém rozmezí 20 – 25 let. Z hlediska vývojové psychologie je tato skupina označována jako mladá dospělost. V rámci dotazníkového šetření bylo rozesláno celkem 480 dotazníků, z nichž do výzkumu bylo zařazeno celkem 459. Konkrétně odpovědělo 211 mužů a 248 žen.

5.3 Přehled hypotéz

„Hypotéza je vědecký předpoklad.“⁷³ Vyjadřuje se oznamovací větou, musí vyjadřovat vztah mezi proměnnými a musí být empiricky ověřitelná.⁷⁴

H1: Je více respondentů, kteří mají partnera/ku než těch, kteří partnera/ku nemají.

H2: Více žen se domnívá, že našly svého životního partnera spíše než muži.

H3: Vzhled partnera/ky je důležitější spíše pro muže než ženy.

H4: Na finanční zajištění u svého partnera/ky kladou důraz spíše ženy než muži.

H5: Častěji ženy do budoucna plánují svatbu než muži.

---

⁷³GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JÚVA, přeložila Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0, str. 63.

⁷⁴CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4, str. 17-18.

5.4 Popis průběhu sběru dat

Před zahájením celého výzkumu byl proveden předvýzkum, jehož účastníci byli respondenti, konkrétně muži a ženy ve věkové hranici 20 – 25 let. *Předvýzkum se uskutečňuje na malém souboru lidí. Cílem je zjistit, zda výzkumný nástroj funguje a jak funguje.*⁷⁵ Na základě předvýzkumu byl zjištěn nedostatek týkající se jedné konkrétní otázky, kterou si zde uvedeme: „*Plánujete do budoucna svatbu*“? V odpovědích byly na výběr možnosti typu ano; ne; zatím nedokážu posoudit. Připomínka respondentů k této otázce směřovala k tomu, že již mohou být ženatí či vdaní. V samotném výzkumu byl tento nedostatek napraven doplněním možnosti odpovědi již ženatý/vdaná jsem. Další problém se v našem předvýzkumu nevyskytl.

V naší práci jsme využili kvantitativní šetření, metodou sběru dat byl dotazník. *„Dotazník je způsob psaného řízeného rozhovoru. Na dotazy se vyžadují písemné odpovědi.*“⁷⁶ Obsahoval 14 otázek, z nichž se jednalo o otázky uzavřené, polouzavřené a škálové. Škálové otázky byly vytvořeny ve 3 stupních, kdy respondenti měli udávat odpovědi od nejvíce důležitého po nejméně důležité. *„V dotazníkovém šetření může nastat riziko subjektivního zkreslení. Zkoumané osoby mohou své odpovědi zvažovat, nenachází se pod tlakem nutnosti okamžité odpovědi, jako tomu je například u rozhovoru.*“⁷⁷

Dotazníky byly respondentům zasílány elektronickou formou, a to v období od 2. května do 31. května 2019. V rámci dotazníkového šetření bylo rozesláno celkem 480 dotazníků, z nichž 459 bylo do výzkumu zařazeno. 21 dotazníků bylo vyřazeno z důvodu nevhodných odpovědí respondentů.

---

⁷⁵GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JÚVA, přeložila Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0, str. 84.

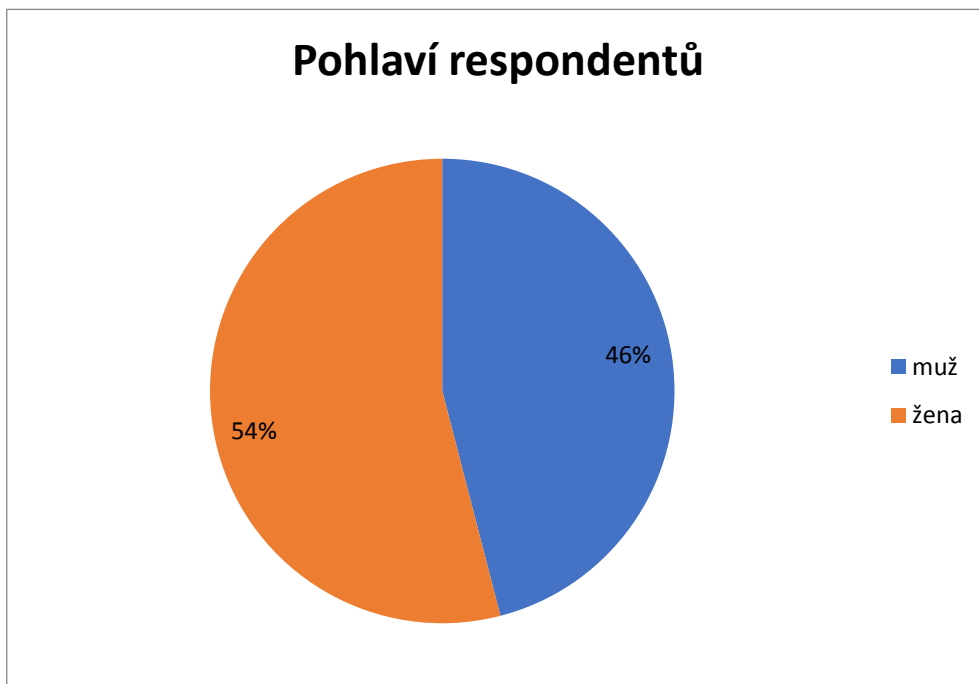
⁷⁶KOHOUTEK, Rudolf. Základy užití psychologie. Brno: CERM, 2002, 544 s. ISBN 80-214-2203-3, str. 152.

⁷⁷ Tamtéž, str. 152.

5.5 Vyhodnocení a interpretace dat

V této kapitole je pro přehlednost vytvořen ke každé otázce graf a tabulka. Přehled všech grafů a tabulek je umístěn na konci této práce. Nyní zde rozebereme jednotlivé otázky z dotazníku.

Otázka č. 1 – Jste?

Graf 1: Pohlaví respondentů

pohlaví respondentů	absolutní četnost	relativní četnost
muž	211	46 %
žena	248	54 %
celkem	459	100 %

Tabulka 1: Pohlaví respondentů

První otázkou zjišťujeme počet mužů a žen, kteří se podíleli na tomto výzkumu. Z celkového počtu 459 respondentů se zúčastnilo 211 mužů (46 % mužů) a 248 žen (54 % žen).

Otázka č. 2 – Kolik je Vám let?

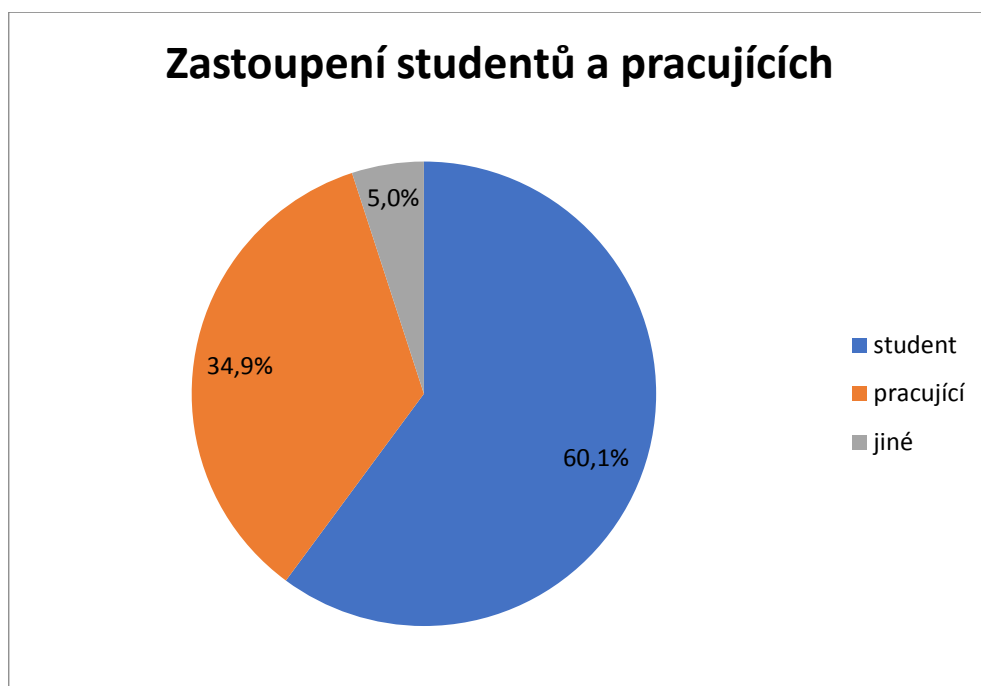
Graf 2: Věk respondentů

věk respondentů	absolutní četnost	relativní četnost
20	64	14 %
21	55	12 %
22	74	16 %
23	94	21 %
24	65	14 %
25	107	23 %
celkem	459	100 %

Tabulka 2: Věk respondentů

Ve druhé otázce jsme zjišťovali věk respondentů. Výzkum byl zaměřen na muže a ženy ve věkovém rozmezí 20 – 25 let (skupina charakterizována také jako mladá dospělost). Nejvíce respondentů se zúčastnilo ve věku 25 let (23 %) a 23 let (21 %). Dále ve věku 22 let (16 %), 24 let (14 %), 20 let (14 %) a nejméně respondentů ve věku 21 let (12 %).

Otázka č. 3 – Jste?

Graf 3: Zastoupení studentů a pracujících

zastoupení	absolutní četnost	relativní četnost
student	276	60,1 %
pracující	160	34,9 %
jiné	23	5 %
celkem	459	100 %

Tabulka 3: Zastoupení studentů a pracujících

Třetí otázkou jsme zjišťovali, jestli muži nebo ženy ve věkovém rozmezí 20 – 25 let studují, pracují nebo vykonávají jinou činnost. Největší zastoupení respondentů, kteří odpověděli, bylo 276 studentů (60,1 %). Pracujících bylo 160 (34,9 %), zbylí uvedli z výběru odpovědi jiné. Jednalo se o 23 respondentů (5 %). Ti, kteří uváděli odpověď jiné, se zmiňovali, že jsou například na mateřské či rodičovské dovolené, nebo jsou studující i pracující zároveň, v horším, případně nezaměstnaní.

Otázka č. 4 – Máte partnera/ku?

Graf 4: Partnerský vztah

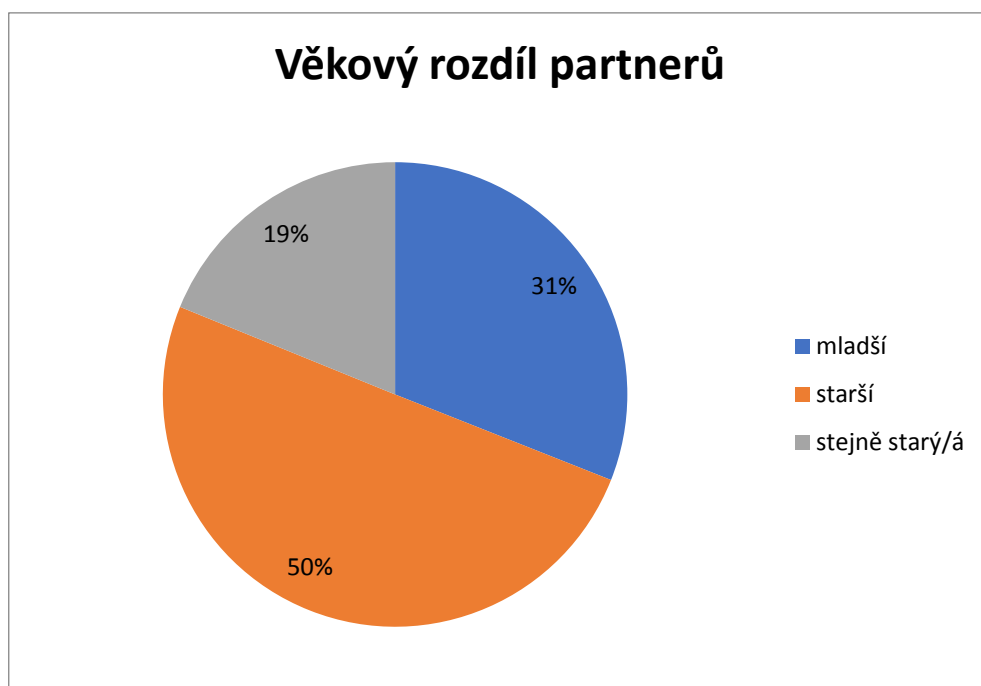
partnerský vztah	absolutní četnost	relativní četnost
ano	329	72 %
ne	130	28 %
celkem	459	100 %

Tabulka 4: Partnerský vztah

Čtvrtou otázkou jsme zjišťovali, zda respondenti, kteří se výzkumu zúčastnili partnera/ku mají či nikoliv. 329 respondentů (72 %) odpovědělo ano, tedy že partnera/ku má. 130 z nich odpovědělo (28 %) že partnera/ku nemá.

K otázce číslo 4 se vztahuje hypotéza, kterou detailně rozebereme v podkapitole testování statistických hypotéz.

Otázka č. 5 – Je Váš partner/ka mladší, starší nebo stejně starý/á jako Vy?

Graf 5: Věkový rozdíl partnerů

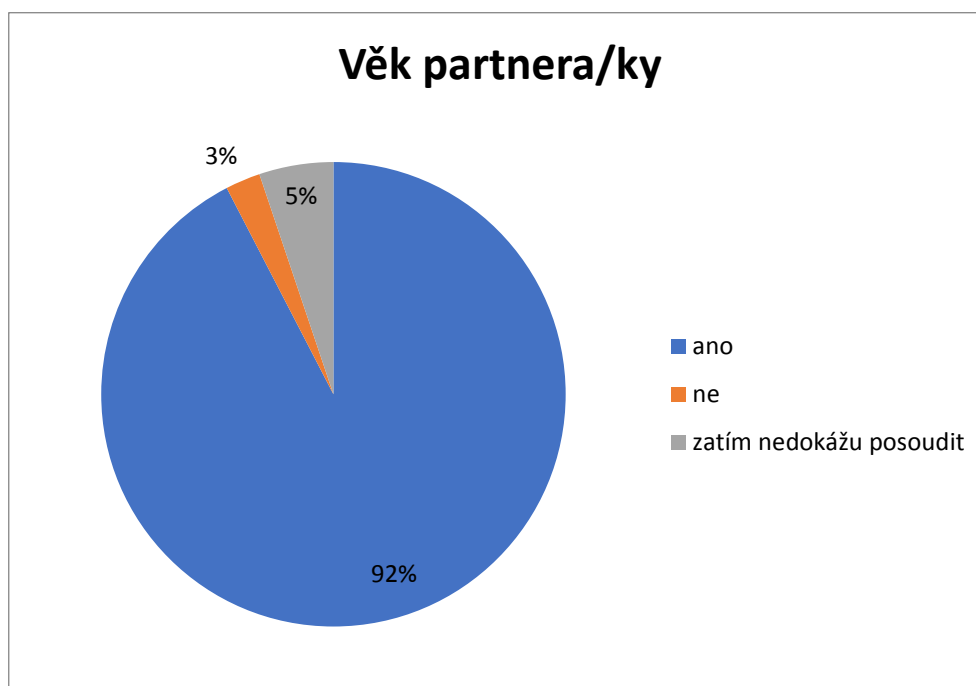
věkový rozdíl	absolutní četnost	relativní četnost
mladší	102	31 %
starší	165	50 %
stejně starý/á	62	19 %
celkem	329	100 %

Tabulka 5: Věkový rozdíl partnerů

Pátá otázka byla doplňující, odpovídali pouze ti respondenti, kteří v předchozí otázce odpověděli ano, respektive ti, kteří partnera/ku mají. Jednalo se o 329 odpovídajících. Starší protějšek mělo 165 respondentů (50 %). Mladší protějšek uvedlo 102 respondentů (31 %). Stejně starého partnera mělo 62 odpovídajících (19 %).

Otázka č. 6 – Vyhovuje Vám věk vašeho partnera/ky?

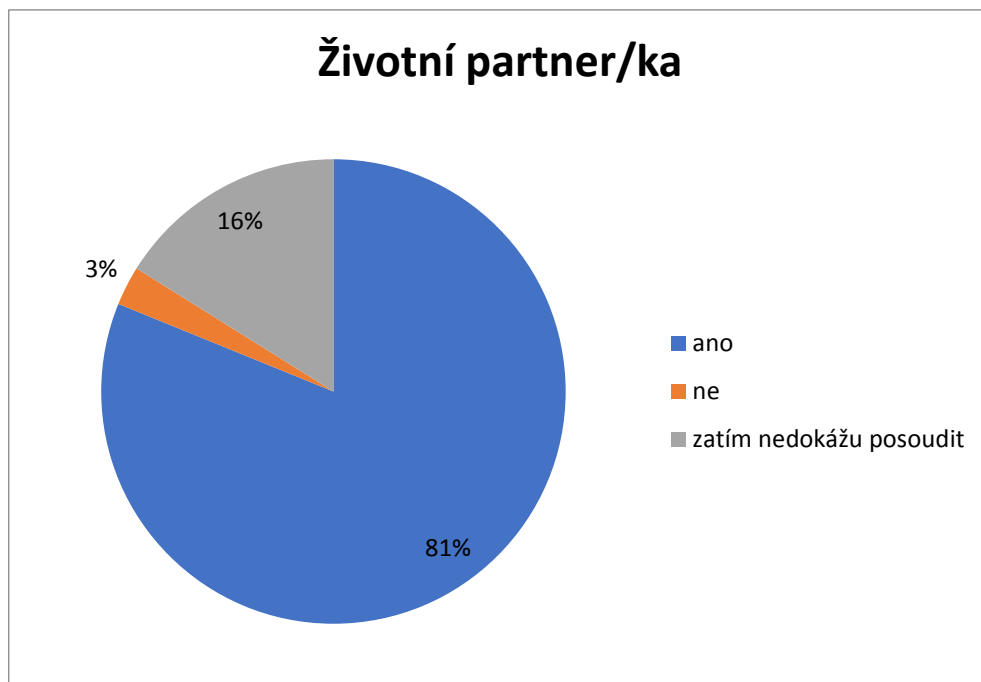
Graf 6: Věk partnera/ky

věk partnera/ky	absolutní četnost	relativní četnost
ano	304	92 %
ne	8	3 %
zatím nedokážu posoudit	17	5 %
celkem	329	100 %

Tabulka 6: Věk partnera/ky

Šestá otázka byla doplňující. Měla zjišťovat, zda respondentům vyhovuje věk jejich partnera/ky. Zajímalo nás, zda hodnota věkového rozdílu je pro mladé dospělé na vysoké pozici či nikoliv. Na otázku číslo 6 odpovídali pouze ti respondenti, kteří v otázce číslo 4 odpověděli ano, respektive ti, kteří mají partnera/ku. Jednalo se tedy o 329 respondentů. Odpovídající měli na výběr a) ano, b) ne, c) zatím nedokážu posoudit. 304 dotazovaných (92 %) odpovědělo „ano“, „zatím nedokáže posoudit“ 17 respondentů (5 %) a 8 dotazovaných (3 %) odpovědělo „ne“, tedy, že věk jejich partnera/ky jim nevyhovuje.

Otázka č. 7 – Myslíte si, že jste již našli svého životního partnera/ku, respektive dokážete si s tímto člověkem představit společnou budoucnost?

Graf 7: Životní partner/ka

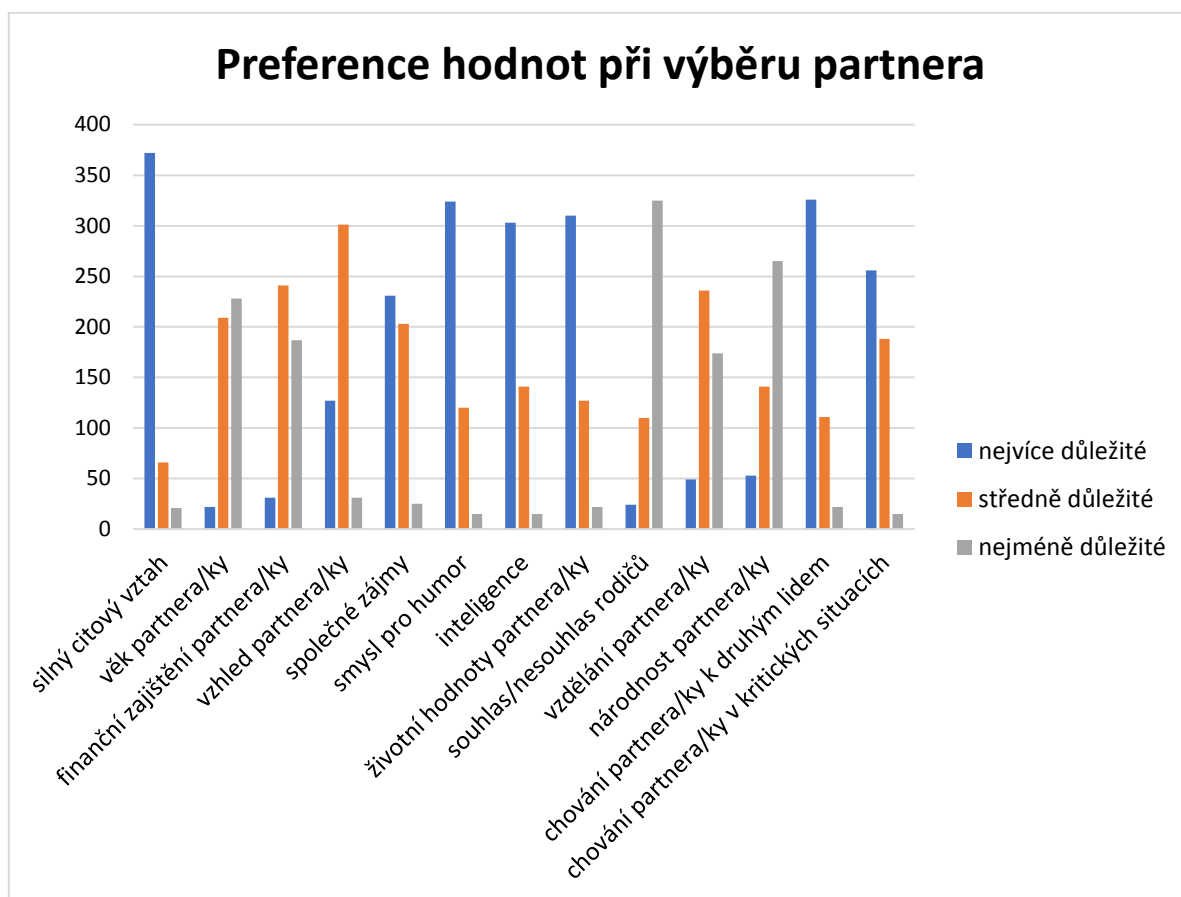
životní partner/ka	muž	žena	celkem
ano	102	165	267
ne	1	8	9
zatím nedokážu posoudit	28	25	53
celkem	131	198	329

Tabulka 7: Životní partner/ka

Sedmou otázkou jsme zjišťovali, zda si mladí dospělí myslí, že již našli svého životního partnera/ku a dokáží si s nimi představit svou budoucnost. Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří v otázce číslo 4 odpověděli ano, tedy ti, kteří partnera/ku mají. „Ano“ odpovědělo 267 respondentů (81 %), „ne“ zmínilo 9 dotázaných (3 %) a „zatím nedokáže posoudit“ 53 odpovídajících (16 %).

K otázce číslo 7 se vztahuje hypotéza, kterou detailně rozebereme v podkapitole testování statistických hypotéz.

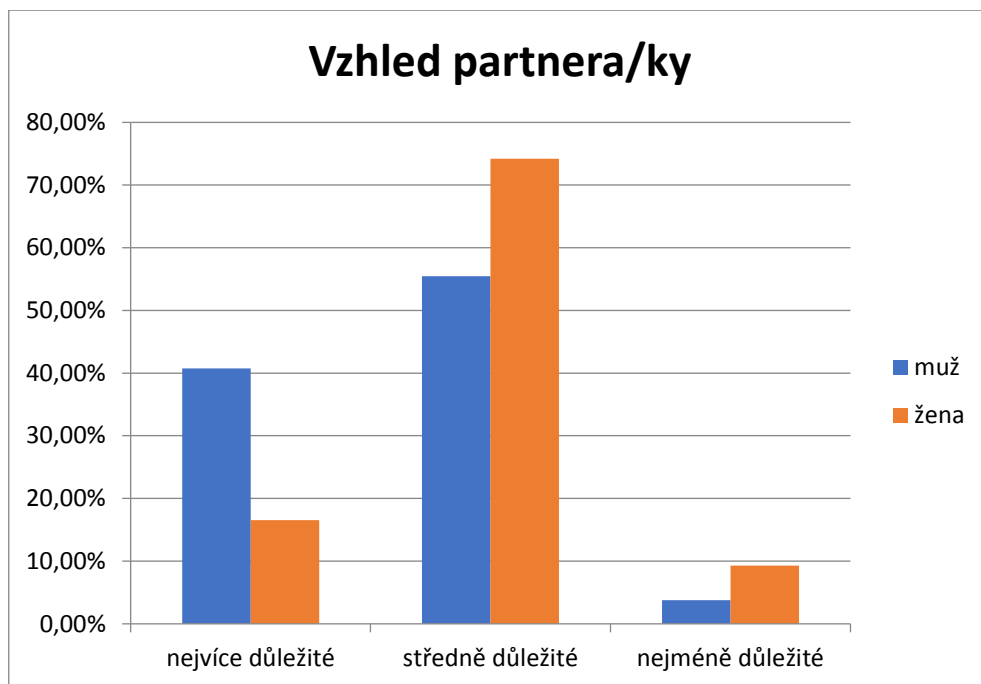
Otázka č. 8 – Při výběru partnera/ky pro Vás bude rozhodující:

Graf 8: Preference hodnot při výběru partnera

preferance výběru partnera	nejvíce důležité	středně důležité	nejméně důležité
silný citový vztah	372	66	21
věk partnera/ky	22	209	228
finanční zajištění partnera/ky	31	241	187
vzhled partnera/ky	127	301	31
společné zájmy	231	203	25
smysl pro humor	324	120	15
inteligence	303	141	15
životní hodnoty partnera/ky	310	127	22
souhlas/n souhlas rodičů	24	110	325
vzdělání partnera/ky	49	236	174
národnost partnera/ky	53	141	265
chování partnera/ky k druhým lidem	326	111	22
chování partnera/ky v kritických situacích	256	188	15

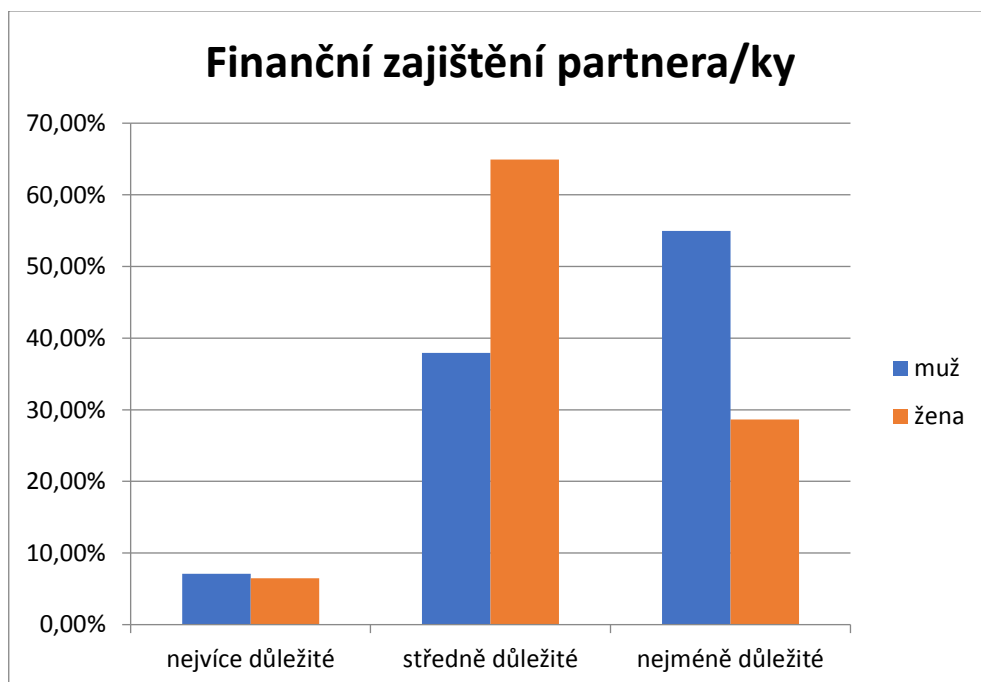
Tabulka 8: Preference hodnot při výběru partnera

Graf 9: Vzhled partnera/ky

vzhled	muž	žena	celkem
nejvíce důležité	86	41	127
středně důležité	117	184	301
nejméně důležité	8	23	31
celkem	211	248	459

Tabulka 9: Vzhled partnera/ky

Graf 10: Finanční zajištění partnera/ky

finanční zajištění	muž	žena	celkem
nejvíce důležité	15	16	31
středně důležité	80	161	241
nejméně důležité	116	71	187
celkem	211	248	459

Tabulka 10: Finanční zajištění partnera/ky

U osmé otázky udávali respondenti důležitost (nejvíce důležité; středně důležité; nejméně důležité) k těmto možnostem odpovědí: a) silný citový vztah, b) věk partnera/ky, c) finanční zajištění partnera/ky, d) vzhled partnera/ky, e) společné zájmy, f) smysl pro humor, g) inteligence, h) životní hodnoty partnera/ky, i) souhlas/nesouhlas rodičů, j) vzdělání partnera/ky, k) národnost partnera/ky, l) chování partnera/ky k druhým lidem (např. k dětem, svým rodičům), m) chování partnera/ky v kritických situacích (např. jak řeší tyto situace, jak na ně reaguje). Největší váhu respondenti přikládají silnému citovému vztahu. Tuto možnost zvolilo 372 odpovídajících. Nejméně pak souhlasu/ nesouhlasu rodičů, 325 respondentů označilo váhu stupněm 3 (nejméně důležité).

K otázce číslo 8 se vztahují dvě hypotézy, které detailně rozebereme v podkapitole testování statistických hypotéz. Ve výzkumu jsme zjišťovali, zda hodnota vzhledu a finančního zajištění je pro mladé dospělé považována za vysoce významnou a zda jí při výběru životního partnera preferují více muži či ženy.

Otázka č. 9 – Jaký by měl Váš partner/ka být:

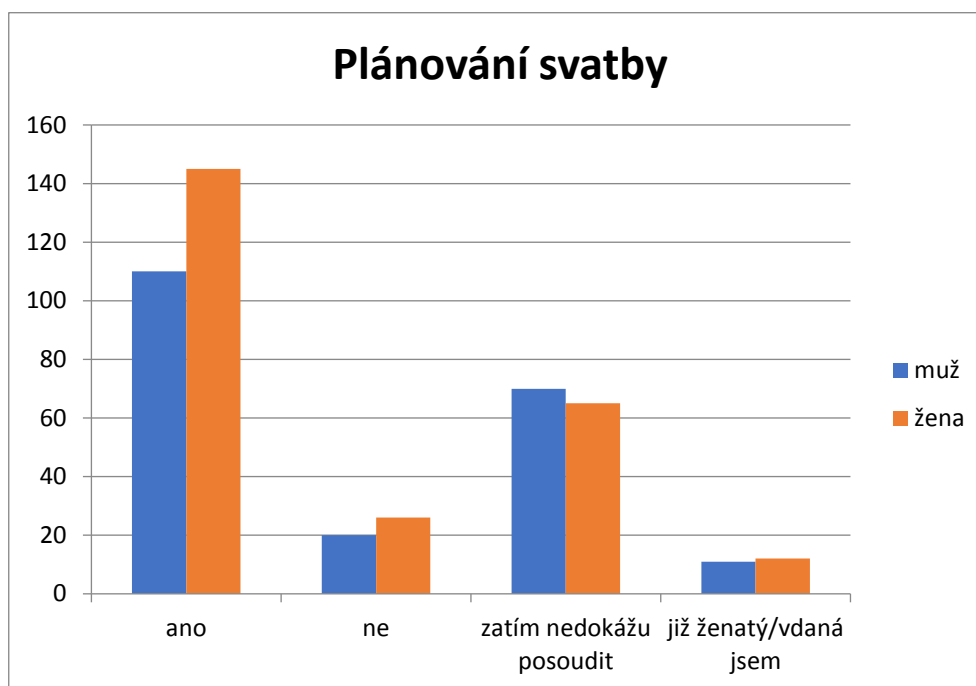
Graf 11: Povahové vlastnosti

	věrný	stabilní	čestný	ohleduplný	pozorný	otevřený	poctivý	spolehlivý
nejvíce důležité	423	226	306	304	210	270	284	371
středně důležité	23	216	138	143	228	171	152	76
nejméně důležité	15	23	21	16	25	24	28	16

Tabulka 11: Povahové vlastnosti

Stejně jako u předchozí otázky měli respondenti přiřadit váhu (1 – nejvíce důležité; 2 – středně důležité; 3 – nejméně důležité) k těmto možnostem: a) věrný/á, b) stabilní, c) čestný/á, d) ohleduplný/á, e) pozorný/á, f) otevřený/á, g) poctivý/á, h) spolehlivý/á. Z odpovědí respondentů lze přisuzovat největší váhu k hodnotě věrnosti, kde 423 dotázaných uvedlo možnost 1, tedy nejvíce důležité. Naopak nejméně důležitá pro většinu odpovídajících byla hodnota poctivosti, jednalo se o 28 respondentů.

Otázka č. 10 – Plánujete do budoucna svatbu?

Graf 12: Plánování svatby

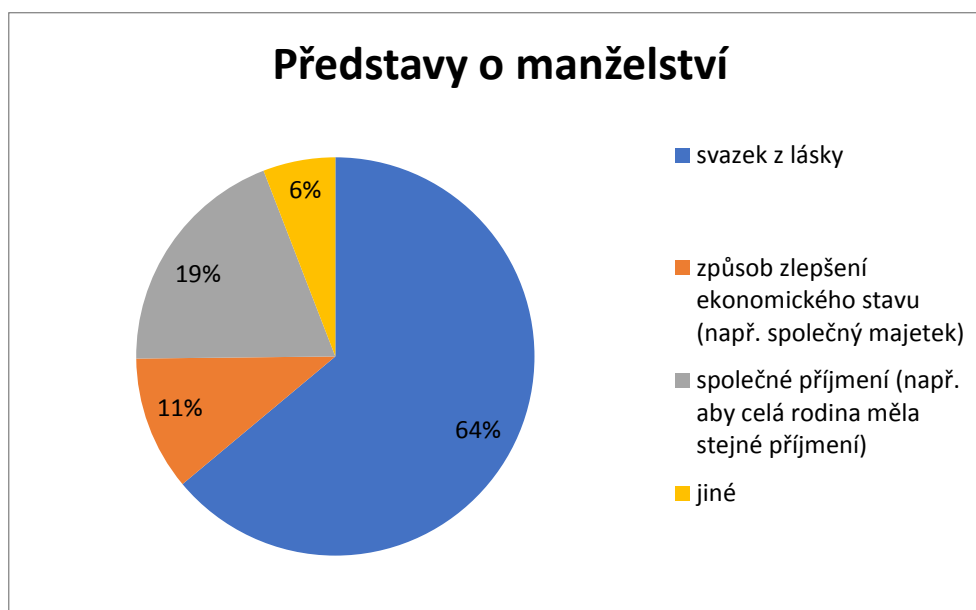
plánování svatby	muž	žena	celkem
ano	110	145	255
ne	20	26	46
zatím nedokážu posoudit	70	65	135
již ženatý/vdaná jsem	11	12	23
celkem	211	248	459

Tabulka 12: Plánování svatby

Desátá otázka zjišťovala, zda respondenti plánují svatbu. Nejvíce odpovědí „ano“ označilo 145 žen. Celkem překvapivým zjištěním je, že svatbu plánuje 110 mužů, což je z celkové počtu odpovídajících 211 mužů necelá polovina. Nejméně je zde zastoupena možnost již ženatý/vdaná jsem, jednalo se o 23 odpovědí, což nás nepřekvapilo, neboť se jednalo o mladé dospělé ve věkovém rozmezí 20 – 25 let.

K otázce číslo 10 se vztahuje hypotéza, kterou detailně rozebereme v podkapitole testování statistických hypotéz. Zajímalo nás, zda hodnota manželského svazku je důležitější spíše pro ženy než muže.

Otázka č. 11 – Co pro Vás představuje manželství?

Graf 13: Představy o manželství

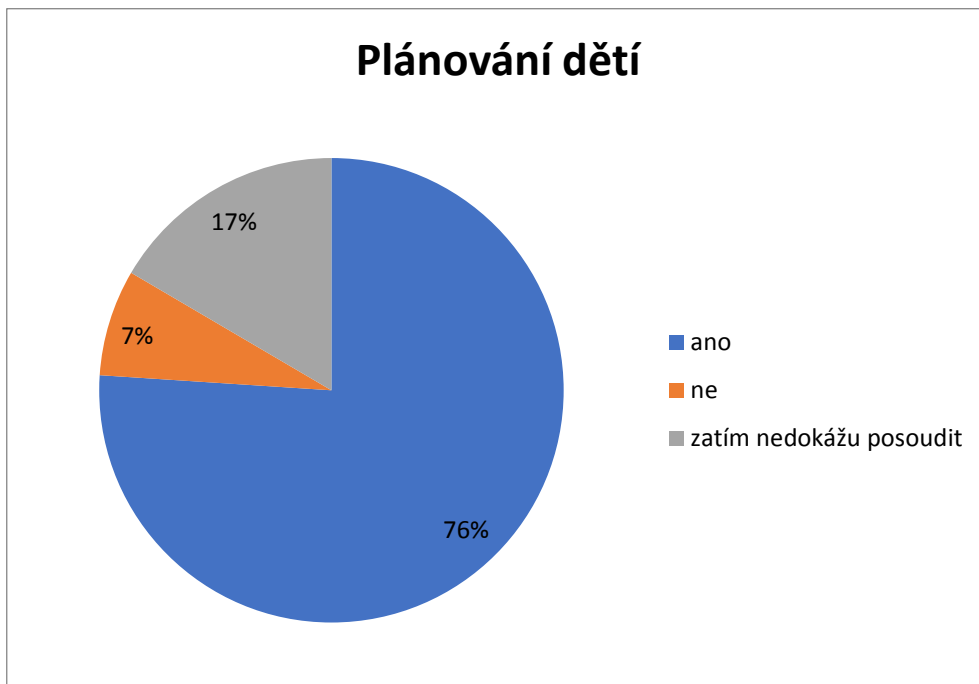
představy o manželství	absolutní četnost	relativní četnost
svazek z lásky	381	64 %
způsob zlepšení ekonomického stavu (např. společný majetek)	65	11 %
společné příjmení (např. aby celá rodina měla stejné příjmení)	115	19 %
jiné	35	6 %
celkem	596	100 %

Tabulka 13: Představy o manželství

V otázce číslo 11 byli respondenti dotazováni, co pro ně znamená manželství. Na výběr měli odpovědi: a) svazek z lásky, b) způsob zlepšení ekonomického stavu (např. společný majetek), c) společné příjmení (např. aby celá rodina měla stejné příjmení), d) jiné. U této možnosti respondenti mohli připsat poznámku, co si představují pod pojmem manželství. Největší zastoupení měla hodnota svazku z lásky, jednalo se 381 odpovědí. Na druhé pozici se umístila hodnota společného příjmení, s počtem 115 odpovědí. Na třetím místě se umístil způsob zlepšení ekonomického stavu s množstvím 65 odpovědí. Respondenti u možnosti odpovědi jiné uváděli, že manželství pro ně znamená závazek, spojení rodů, společný život, povinnost, formalitu, přežití apod. V celkovém počtu odpovědí by nás mohlo zarazit, že bylo sesbíráno 596 odpovědí. U této otázky však účastníci mohli v dotazníku označit více než jednu možnost.

Otázka č. 12 – Plánujete do budoucna děti?

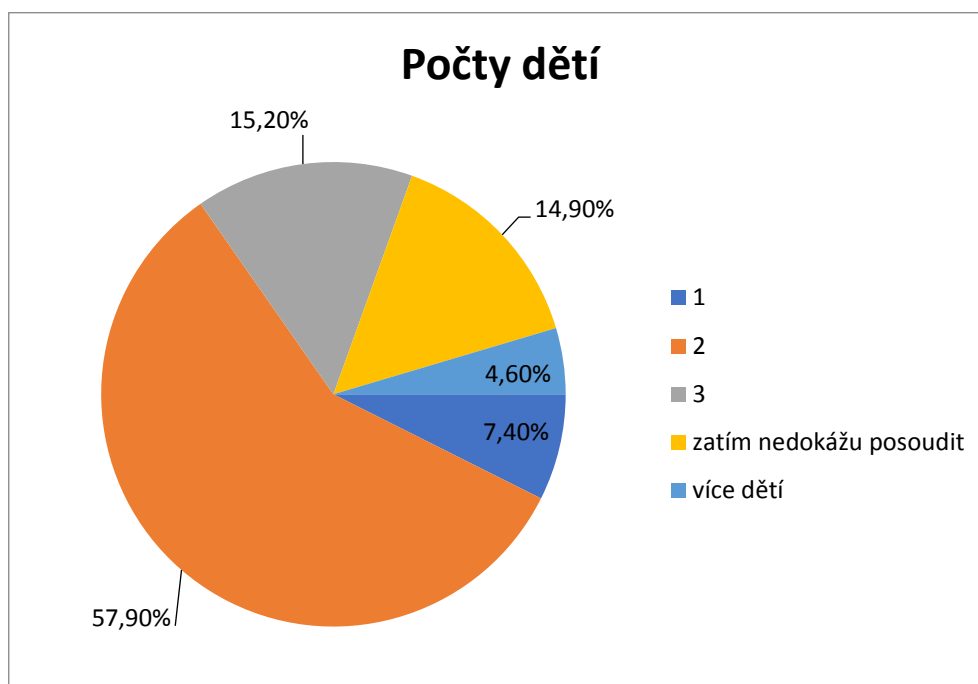
Graf 14: Plánování dětí

plánování dětí	absolutní četnost	relativní četnost
ano	349	76 %
ne	34	7 %
zatím nedokážu posoudit	76	17 %
celkem	459	100 %

Tabulka 14: Plánování dětí

Dvanáctou otázkou jsme zjišťovali, zda mladí dospělí plánují do budoucna založení rodiny. Zajímalo nás, zda je hodnota založení rodiny považována za vysoce významnou. Respondenti měli na výběr z možností a) ano, b) ne, c) zatím nedokážu posoudit. Nejvíce respondentů označilo možnost ano, jednalo se o 349 odpovědí (76 %), možnost zatím nedokážu posoudit, bylo vybráno 76 odpovídajícími (17 %), možnost ne zvolilo 34 respondentů (7 %).

Otázka č. 13 – Kolik dětí plánujete?

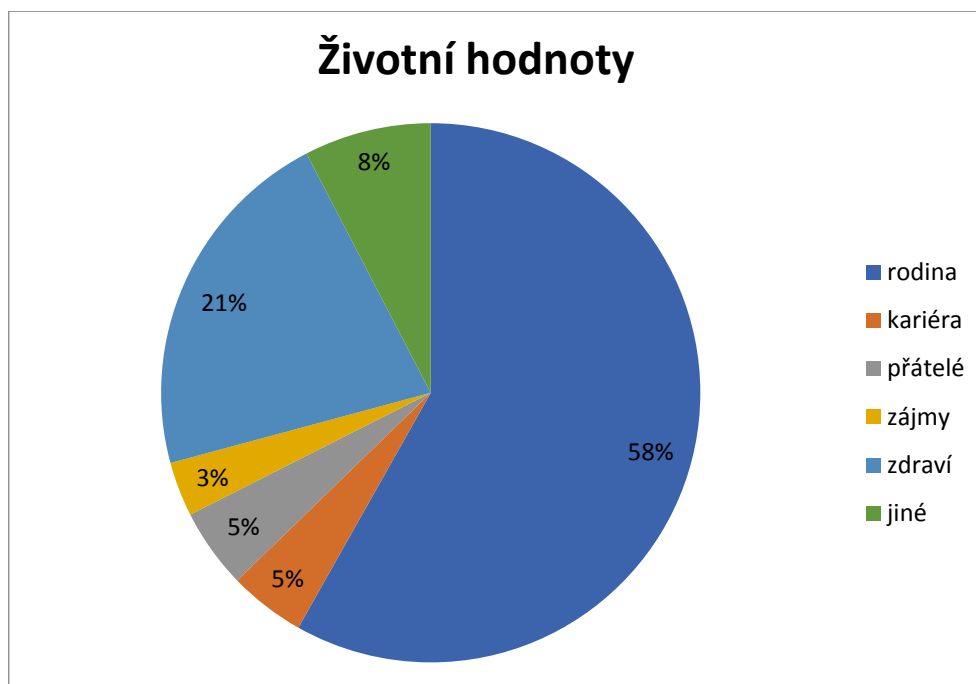
Graf 15: Počty dětí

počty dětí	absolutní četnost	relativní četnost
1	26	7,40%
2	202	57,90%
3	53	15,20%
zatím nedokážu posoudit	52	14,90%
více dětí	16	4,60%

Tabulka 15: Počty dětí

Třináctá otázka byla doplňující, pouze pro respondenty, kteří v předchozí otázce odpověděli ano, tedy ti, kteří děti plánují. Předposlední otázkou zjišťujeme, kolik dětí respondenti plánují. Na tuto otázku neodpověděli respondenti, kteří neplánují děti a ti, co to zatím nedokáží posoudit. Jen 26 respondentů (7,40 %) chce pouze jedno dítě. Nejvíce respondentů chce 2 děti, celkem 202 odpovídajících (57,90 %). Druhá nejčtenější možnost jsou 3 děti, kterou zvolilo 53 respondentů (15,20 %). 52 dotazovaných zatím nedokáže posoudit, kolik dětí plánuje. Více dětí zvolilo méně než pět procent oslovených.

Otázka č. 14 – Co je pro Vás v životě nejdůležitější?

Graf 16: Životní hodnoty

Životní hodnoty	absolutní četnost	relativní četnost
rodina	267	58 %
kariéra	21	5 %
přátelé	22	5 %
zájmy	15	3 %
zdraví	99	21 %
jiné	35	8 %
celkem	459	100 %

Tabulka 16: Životní hodnoty

V poslední otázce byli respondenti dotazováni, co je pro ně v životě nejdůležitější. Zajímalo nás hodnotový žebříček dotázaných. Na výběr měli z možností: a) rodina, b) kariéra, c) přátelé, d) zájmy, e) zdraví, f) jiné. Více než polovina respondentů zvolila jako nejdůležitější hodnotu rodiny. Jednalo se o 267 odpovídajících. Na druhém místě se umístila hodnota zdraví, kterou zvolilo 99 dotázaných (21 %) jako hlavní prioritu v žebříčku hodnot. Nejméně účastníků dotazníkového šetření, volí jako nejdůležitější své zájmy, jednalo se o 15 respondentů (3 %). Při výběru odpovědi jiné, mohli respondenti uvést svou odpověď. Uváděli například lásku partnera, zážitky, vše uvedené, pohlavní styk, peníze a další.

5.6 Testování statistických hypotéz

Na základě vyhodnocení a interpretace dat (data získána od respondentů pomocí dotazníkového šetření) si statisticky ověříme hypotézy, které jsme si stanovili. Všechny 5 hypotéz je verifikováno pomocí Chí kvadrát testu, konkrétně se jedná o kontingenční tabulky. Tento způsob výpočtů volíme, protože jsme v dotazníku pracovali s odpověďmi slovními.

Hypotéza 1: Je více respondentů, kteří mají partnera/ku než těch, kteří partnera/ku nemají.

Hypotéza 1 se váže k otázce č. 4: „Máte partnera/ku?“

EMPIRICKÉ HODNOTY

partnerský vztah	ano	ne	celkem
muž/žena	329	130	459
celkem	329	130	459

Tabulka 17: Empirické hodnoty H1

TEORETICKÉ HODNOTY

partnerský vztah	ano	ne
muž/žena	229,5	229,5

Tabulka 18: Teoretické hodnoty H1

H0: Odpovědi respondentů mají rovnoměrné rozdělení.

H1: Odpovědi respondentů se statisticky významně liší.

Na základě tabulek empirických a teoretických hodnot jsme vypočítali testové kritérium, následně pak kritickou hodnotu. Hladinu významnosti jsme zvolili $\alpha = 0,05$.

$$TK = \sum tab \frac{(EMPIRICKÉ - TEORETICKÉ)^2}{TEORETICKÉ}$$

$$TK = 86,2766$$

partnerský vztah	ano	ne
muž/žena	43,1383	43,1383

Tabulka 19: Testové kritérium H1

$$KH = \chi^2_{0,95}(1)$$

$$KH = 3,84146$$

Testové kritérium překročilo kritickou hodnotu. Nulovou hypotézu (H0) zamítáme a přijímáme hypotézu alternativní (H1)

Hypotéza 1 byla potvrzena. Odpovědi respondentů se statisticky významně liší. Lze předpokládat, že je více respondentů, kteří mají partnera/ku.

Hypotéza 2: Více žen se domnívá, že našly svého životního partnera spíše než muži.

Hypotéza 2 se váže k otázce č. 7: „Myslíte si, že jste již našli svého životního partnera/ku, respektive dokážete si s tímto člověkem představit společnou budoucnost?“

EMPIRICKÉ HODNOTY

životní partner	ano	ne	celkem
muž	102	1	103
žena	165	8	173
celkem	2672	9	276

Tabulka 20: Empirické hodnoty H2

Celkový počet prvků je nižší, než počet respondentů, protože na tuto otázku odpovídali pouze ti, kteří partnera/ku mají, a také jsme pro výpočet vyřadili odpověď „zatím nedokážu posoudit“, neboť by zkreslovala verifikaci stanovené hypotézy.

TEORETICKÉ HODNOTY

životní partner	ano	ne
muž	99,64	3,36
žena	167,36	5,64

Tabulka 21: Teoretické hodnoty H2

H0: Názor o ideálním partnerovi a pohlaví netvoří statisticky významnou vazbu.

H1: Názor o ideálním partnerovi a pohlaví tvoří statisticky významnou vazbu.

Za pomoci tabulek empirických a teoretických hodnot jsme vypočítali testové kritérium, které jsme museli upravit vzorcem „Yatesova korekce“ a to z toho důvodu, že v teoretických četnostech se objevila velmi nízká hodnota. Následně jsme dopočítali kritickou hodnotu. Hladinu významnosti jsme zvolili $\alpha = 0,05$.

$$TK = \sum tab \frac{(EMPIRICKÉ - TEORETICKÉ)^2}{TEORETICKÉ}$$

$$TK = 1,7266$$

YATESOVA KOREKCE

$$x^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(|F_i - \hat{F}_i| - 0,5)^2}{\hat{F}_i}$$

životní partner	ano	ne
muž	0,0347	1,0296
žena	0,0489	0,6134

Tabulka 22: Testové kritérium H2

$$KH = x^2 - 2 \cdot ((r-1) \cdot (s-1))$$

$$KH = 3,84146$$

Testové kritérium nepřekročilo kritickou hodnotu. Nulová hypotéza (H0) platí a zamítáme hypotézu alternativní (H1).

Hypotéza 2 byla vyvrácena. Názor o ideálním partnerovi a pohlaví netvoří statisticky významnou vazbu. Nelze předpokládat, že více žen se domnívá, že našly svého životního partnera spíše než muži.

Hypotéza 3: Vzhled partnera/ky je důležitější spíše pro muže než ženy.

Hypotéza 3 se váže k otázce č. 8: „Při výběru partnera/ky pro Vás bude rozhodující:“

EMPIRICKÉ HODNOTY

vzhled	nejvíce důležité	středně důležité	nejméně důležité	celkem
muž	86	117	8	211
žena	41	184	23	248
celkem	127	301	31	459

Tabulka 23: Empirické hodnoty H3

TEORETICKÉ HODNOTY

vzhled	nejvíce důležité	středně důležité	nejméně důležité
muž	58,38	138,37	14,25
žena	68,62	162,63	16,75

Tabulka 24: Teoretické hodnoty H3

H0: Mezi důležitostí vzhledu a pohlaví není statisticky významný vztah.

H1: Mezi důležitostí vzhledu a pohlaví je statisticky významný vztah.

Za pomoci tabulek empirických a teoretických hodnot jsme vypočítali testové kritérium. Následně jsme vypočítali kritickou hodnotu. Hladinu významnosti jsme stanovili $\alpha = 0,05$.

$$TK = \sum tab \frac{(EMPIRICKÉ-TEORETICKÉ)^2}{TEORETICKÉ}$$

$$TK = 35,3662$$

vzhled	nejvíce důležité	středně důležité	nejméně důležité
muž	13,0672	3,3004	2,7412
žena	11,1172	2,8081	2,3321

Tabulka 25: Testové kritérium H3

$$KH = x^2_{1-2((r-1)*(s-1))}$$

$$KH = 5,99147$$

Testové kritérium překročilo kritickou hodnotu. Nulovou hypotézu (H0) zamítáme a přijímáme hypotézu alternativní (H1).

Hypotéza 3 byla potvrzena. Mezi důležitostí vzhledu a pohlaví je statisticky významný vztah. Na základě tabulek empirických a teoretických četností vidíme, že předpokládané a skutečné hodnoty u odpovědí „nejvíce důležité“ se značně liší. Lze předpokládat, že vzhled partnera/ky je důležitější spíše pro muže než ženy.

Hypotéza 4: Na finanční zajištění u svého partnera/ky kladou důraz spíše ženy než muži.

Hypotéza 4 se váže k otázce č. 8: „Při výběru partnera/ky pro Vás bude rozhodující:“

EMPIRICKÉ HODNOTY

finance	nejvíce důležité	středně důležité	nejméně důležité	celkem
muž	15	80	116	211
žena	16	161	71	248
celkem	31	241	187	459

Tabulka 26: Empirické hodnoty H4

TEORETICKÉ HODNOTY

finance	nejvíce důležité	středně důležité	nejméně důležité
muž	14,25	110,79	85,96
žena	16,75	130,21	101,04

Tabulka 27: Teoretické hodnoty H4

H0: Mezi pohlavím a potřebou finančního zajištění partnera/ky není statisticky významný vztah.

H1: Mezi pohlavím a potřebou finančního zajištění partnera/ky je statisticky významný vztah.

Za pomoci tabulek empirických a teoretických hodnot jsme vypočetli testové kritérium, následně kritickou hodnotu. Hladinu významnosti jsme stanovili $\alpha = 0,05$.

$$TK = \sum tab \frac{(EMPIRICKÉ - TEORETICKÉ)^2}{TEORETICKÉ}$$

$$TK = 35,397$$

finance	nejvíce důležité	středně důležité	nejméně důležité
muž	0,0395	8,5569	10,4979
žena	0,0336	7,2807	8,9311

Tabulka 28: Testové kritérium H4

$$KH = x^2_{1-2} ((r-1)*(s-1))$$

$$KH = 5,99147$$

Testové kritérium překročilo kritickou hodnotu. Nulovou hypotézu (H0) zamítáme a přijímáme hypotézu alternativní (H1).

Hypotéza 4 byla potvrzena. Mezi pohlavím a potřebou finančního zajištění je statisticky významný vztah. Na základě tabulek empirických a teoretických četností vidíme, že ženy nejčastěji volily možnost odpovědi „*středně důležité*“ a muži odpovědi „*nejméně důležité*“. I přesto, že ženy nezvolily v nejvíce zastoupeném počtu odpověď „*nejvíce důležité*“, lze předpokládat, že na finanční zajištění u svého partnera/ky kladou důraz spíše ženy než muži.

Hypotéza 5: Častěji ženy do budoucna plánují svatbu než muži.

Hypotéza 5 se váže k otázce č. 10: „Plánujete do budoucna svatbu?“

EMPIRICKÉ HODNOTY

plánování svatby	ano	ne	celkem
muž	110	20	130
žena	145	26	171
celkem	255	46	301

Tabulka 29: Empirické hodnoty H5

Celkový počet prvků je nižší, než počet respondentů, protože jsme do výpočtu nezahrnovali odpovědi „zatím nedokážu posoudit“ a „již ženatý/vdaná jsem“, neboť by zkreslovali verifikaci stanovené hypotézy.

TEORETICKÉ HODNOTY

plánování svatby	ano	ne
muž	110,13	19,87
žena	144,87	26,13

Tabulka 30: Teoretické hodnoty H5

H0: Mezi plánováním svatby a pohlavím není statisticky významný vztah.

H1: Mezi plánováním svatby a pohlavím je statisticky významný vztah.

Na základě tabulek empirických a teoretických četností jsme vypočítali testové kritérium, následně kritickou hodnotu. Hladinu významnosti jsme stanovili $\alpha = 0,05$.

$$TK = \sum tab \frac{(EMPIRICKÉ-TEORETICKÉ)^2}{TEORETICKÉ}$$

$$TK = 0,0016$$

plánování svatby	ano	ne
muž	0,0001	0,0008
žena	0,0001	0,0006

Tabulka 31: Testové kritérium H5

$$KH = x^2_{1-2((r-1)*(s-1))}$$

$$KH = 3,84146$$

Testové kritérium nepřekročilo kritickou hodnotu. Nulová hypotéza (H0) platí, zamítáme hypotézu alternativní (H1).

Hypotéza 5 byla vyvrácena. Mezi plánováním svatby a pohlavím není statisticky významný vztah. Nelze předpokládat, že častěji ženy do budoucna plánují svatbu než muži.

5.7 Závěr zkoumání

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké hodnoty jsou pro mladé dospělé důležité při výběru partnera/ky. Jednalo se o muže a ženy ve věkovém rozmezí od 20 do 25 let. Tyto preference byly zjišťovány pomocí dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo celkem 459 respondentů, z nichž se jednalo o 211 mužů (46 %) a 248 žen (54 %).

První hypotézou jsme zjišťovali, zda většina respondentů našeho výzkumu má partnera/ku. Výzkumné šetření potvrdilo, že většina odpovídajících již svého partnera/ku má. Druhá hypotéza týkající se názoru o ideálním partnerovi byla vyvrácena. Nelze tedy předpokládat, že více žen se domnívá, že našly svého životního partnera spíše než muži. Zaměříme-li se na hodnoty vzhledu a finančního zajištění partnera/ky, výsledky jsou následovné. Vzhled při výběru partnera/ky je důležitější pro muže než ženy. Fyzicky atraktivní jedinci snáze navazují interpersonální vztahy, podrobně jsme se tomuto tématu věnovali v podkapitole nazývané se atraktivita. Zatímco finanční zajištění je důležitější spíše pro ženy než muže. Na základě ověření hypotézy týkající se plánování svatby jsme zjistili, že nelze předpokládat, že by ženy do budoucna plánovaly svatbu spíše než muži.

Při představách o ideálním partnerovi převládají vlastnosti jako jsou věrnost, spolehlivost a čestnost. Pod pojmem manželství si muži a ženy ve věku 20 – 25 let nejčastěji představují, že se jedná o svazek z lásky a že oba partneři mají stejná příjmení. Otázkou týkající plánování dětí zjišťujeme, že většina respondentů plánuje více než jedno dítě. V celkovém shrnutí je pro účastníky tohoto výzkumu při výběru partnera/ky důležitý silný citový vztah a chování protějšku v kritických situacích (např. jak tyto situace řeší, jak na ně reaguje). Dále také jak se chová k druhým lidem (např. k dětem, svým rodičům). V neposlední řadě dominují životní hodnoty partnera/ky, inteligence a také smysl pro humor. Vyhodnocením poslední otázky jsme zjistili, že v životě mladých dospělých je nejdůležitější rodina a na druhém místě zdraví. Tyto poznatky zmiňujeme již v teoretické části, jsou tedy podepřeny odbornou literaturou.

Hodnotové preference jsme zjišťovali u mladých dospělých ve věkovém rozmezí 20 – 25 let. V teoretické části uvádíme, že preference hodnot se mění s věkem jedince. V ostatních věkových kategoriích můžeme předpokládat jiné výsledky preferencí, což může sloužit jako námět pro případný další výzkum.

ZÁVĚR

Primárním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké hodnoty preferují muži a ženy ve věku od 20 do 25 let při výběru životního partnera/ky. Stanovené cíle, týkající se preferencí hodnot, se podařilo splnit. Výsledky výzkumu se do jisté míry shodovaly s poznatky teoretickými.

V první části práce, tedy v části teoretické, jsme se seznámili s důležitými pojmy jako jsou hodnoty a partnerské vztahy. První kapitola nás seznámila s tím, co znamená pojem hodnota a jak složité je pojetí hodnot definovat. Dále jsme se věnovali lidským potřebám, které s hodnotami značně souvisí. Další důležitou část práce tvořily preference hodnot a hodnotová orientace, kde jsme zmiňovali jejich proměnu během života člověka. Určitá část byla věnována charakteristice mladé dospělosti, která souvisí s věkem našich respondentů. Následující kapitola pojednává o interpersonálních vztazích, kde jsme se seznámili s pojmy jako jsou afiliace, atraktivita a trojúhelníková teorie lásky. V kapitole partnerských vztahů je uvedeno jejich vymezení. Dále se práce zabývá výběrem partnera, které také souvisí s praktickou částí našeho výzkumu. V této bakalářské práci se výběr partnera zabýval principy homogamie a heterogamie, tedy principy podobnosti a odlišnosti. V souvislosti týkající se principu podobnosti zmiňujeme, že sdílené hodnoty partnerů jsou důležitou součástí toho, jak budovat, a následně partnerský vztah udržet. V neposlední části nás bakalářská práce seznamuje s vývojem a etapami partnerských vztahů. Závěr teorie poukazuje na to, jaká vzájemná očekávání mají muži a ženy ve vztahu. Přiblížili jsme si rozdílnost pohledů obou pohlaví na stejnou věc. Můžeme tedy říci, že vzájemná očekávání se u obou pohlaví značně liší, což dokládá i výzkum v praktické části.

V praktické části jsme pomocí dotazníkového šetření zjistili, jaké hodnoty preferují při výběru životního partnera/ky respondenti výzkumu. Jak už zde bylo zmíněno, určité poznatky se shodovaly s tím, co uvádí teorie, která je podložena odbornou literaturou. Hodnoty se utvářejí již od narození, jsou ovlivňovány okolím, rodiči, přáteli a následně partnery. Priority v partnerských vztazích se v určitém směru po staletí moc nezměnily. Výzkumná část práce dokládá, že rodina a zdraví jsou i dnes na prvním místě v žebříčku hodnot. Dnešní partnerské vztahy se vyznačují značnou svobodou. Již se neuzavírají sňatky z donucení, jako tomu bylo v dřívějších dobách. V moderním světě se postupem času změnil postoj k ženám. Ženy mají možnost se vzdělávat a zaujmout stejnou pozici jako muži, což může měnit určité životní hodnoty. Náš výzkum však dokládá, že hodnota rodiny nad kariérou stále dominují.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. CAKIRPALOGLU, Panajotis. Psychologie hodnot. 2., dopl. a přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 376 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2295-4.
2. DVOŘÁKOVÁ, Jana. Morální usuzování: vliv hodnot, osobnosti a morální identity. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 149 s. ISBN 978-80-210-4751-8.
3. FARKOVÁ, Marie. Vybrané kapitoly z psychologie. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2017, 400 s. ISBN 978-80-7452-130-0.
4. GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.
5. GOODY, Jack. Proměny rodiny v evropské historii: historicko-antropologická esej. Přeložil Petra DIESTLEROVÁ. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006, 229 s. Utváření Evropy. ISBN 80-7106-396-7.
6. HAMPLOVÁ, Dana, Petra ŠALAMOUNOVÁ a Gabriela ŠAMANOVÁ. Životní cyklus sociologické a demografické perspektivy. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006, 307 s. ISBN 80-7330-082-6.
7. HASMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, Jaroslava, Martin KREIDL a Barbora HUBATKOVÁ. Proměny partnerství: životní dráhy a partnerství v české společnosti. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 264 s. Studie. ISBN 978-80-7419-142-8.
8. HELUS, Zdeněk. Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ. Praha: Grada, 2011, 317 s. Psyché. ISBN 978-80-247-3037-0.
9. HOLOUBKOVÁ, Miroslava. Kvalitní partnerské vztahy. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Miroslavy Holoubkové, 2010, 321 s. ISBN 978-80-904026-1-4.
10. HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. Rodinné právo. V Praze: C. H. Beck, 2015, xxxviii, 328 s. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-552-7.
11. CHODĚRA, Oldřich. Partnerství, manželství a paragrafy. Praha: Grada, 2002, 107 s. Právo pro každého.
12. CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

13. KATRŇÁK, Tomáš. Spříznění volbou?: homogamie a heterogamie manželských párů v České republice. Praha: Pro Masarykovu univerzitu vydalo Sociologické nakladatelství (SLON), 2008, 239 s. Studie. ISBN 978-80-86429-98-4.
14. KOHOUTEK, Rudolf. Základy užité psychologie. Brno: CERM, 2002, 544 s. ISBN 80-214-2203-3.
15. KRATOCHVÍL, Stanislav. Manželská a párová terapie. Praha: Portál, 2009, 279 s. ISBN 978-80-7367-646-9.
16. PLZÁK, Miroslav a Jiří WINTER-NEPRAKTA. Dospělým vstup zakázán. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, 119 s. :il. ISBN 80-04-25090-4.
17. PRUDKÝ, Libor. Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky. Praha: Academia, 2009, 341 s. Novověk. ISBN 978-80-200-1751-2.
18. SAK, Petr. Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8.
19. SEITL, Martin. Poznávání interpersonálních charakteristik osobnosti. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 164 s. Monografie. ISBN 978-80-244-3320-2.
20. SKORUNKOVÁ, Radka. Úvod do vývojové psychologie. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 69 s. ISBN 978-80-7435-115-0.
21. SOUDKOVÁ, Miluše. O zdravých vztazích mezi lidmi: přátelství a manželství. Brno: Doplněk, 2006, 152 s. ISBN 80-7239-196-8.
22. ŠMOLKA, Petr. Výběr partnera. Praha: Grada, 2005, 127 s. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-1080-3.
23. TAVEL, Peter. Vybrané kapitoly ze sociální psychologie. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, 132 s. Skripta. ISBN 978-80-244-1658-8.
24. VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II: dospělost a stáří. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.
25. VENGLÁŘOVÁ, Martina. Průvodce partnerským vztahem. Praha: Grada, 2008, 128 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2054-8.
26. VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. Sociální psychologie. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 404 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

BOCAN, Miroslav a Adam SPÁLENSKÝ, Hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let. In: Národní registr výzkumu o dětech a mládeži [online]. Národní institut dětí a mládeže, 2011 [cit. 2019-10-03]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf>

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Pohlaví respondentů.....	36
Graf 2: Věk respondentů.....	37
Graf 3: Zastoupení studentů a pracujících	38
Graf 4: Partnerský vztah	39
Graf 5: Věkový rozdíl partnerů.....	40
Graf 6: Věk partnera/ky	41
Graf 7: Životní partner/ka	42
Graf 8: Preference hodnot při výběru partnera.....	43
Graf 9: Vzhled partnera/ky.....	44
Graf 10: Finanční zajištění partnera/ky.....	44
Graf 11: Povahové vlastnosti	46
Graf 12: Plánování svatby.....	47
Graf 13: Představy o manželství	48
Graf 14: Plánování dětí	49
Graf 15: Počty dětí.....	50
Graf 16: Životní hodnoty	51

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Pohlaví respondentů.....	36
Tabulka 2: Věk respondentů	37
Tabulka 3: Zastoupení studentů a pracujících.....	38
Tabulka 4: Partnerský vztah.....	39
Tabulka 5:Věkový rozdíl partnerů	40
Tabulka 6: Věk partnera/ky.....	41
Tabulka 7: Životní partner/ka.....	42
Tabulka 8: Preference hodnot při výběru partnera.....	43
Tabulka 9: Vzhled partnera/ky.....	44
Tabulka 10: Finanční zajištění partnera/ky	45
Tabulka 11: Povahové vlastnosti	46
Tabulka 12: Plánování svatby	47
Tabulka 13: Představy o manželství	48
Tabulka 14: Plánování dětí.....	49
Tabulka 15: Počty dětí	50
Tabulka 16: Životní hodnoty.....	51
Tabulka 17: Empirické hodnoty H1	52
Tabulka 18: Teoretické hodnoty H1	52
Tabulka 19: Testové kritérium H1	52
Tabulka 20: Empirické hodnoty H2.....	53
Tabulka 21: Teoretické hodnoty H2	53
Tabulka 22: Testové kritérium H2	54
Tabulka 23: Empirické hodnoty H3.....	55
Tabulka 24: Teoretické hodnoty H3	55
Tabulka 25: Testové kritérium H3	55
Tabulka 26: Empirické hodnoty H4.....	56
Tabulka 27: Teoretické hodnoty H4	56
Tabulka 28: Testové kritérium H4	56
Tabulka 29: Empirické hodnoty H5.....	57
Tabulka 30: Teoretické hodnoty H5	57
Tabulka 31: Testové kritérium H5	57

PŘÍLOHA

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Pavlína Podzimková a jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Pardubice, kde studuji obor Humanitní studia. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který bude sloužit pouze ke studijním účelům, konkrétně ke zpracování mé bakalářské práce.

Dotazník je zaměřen na osoby ve věkovém rozmezí 20 – 25 let. Jeho hlavním cílem je zjistit hodnoty, které muži a ženy preferují při výběru životního partnera. Vyplnění je zcela anonymní a nezabere mnoho času.

Předem Vám děkuji za pomoc a upřímné odpovědi.

1. Jste:

Vyberte jednu odpověď.

- a) muž
- b) žena

2. Kolik je Vám let?

Vyberte jednu odpověď.

- a) 20
- b) 21
- c) 22
- d) 23
- e) 24
- f) 25

3. Jste:

Vyberte jednu odpověď.

- a) student
- b) pracující
- c) jiné, napiš: .....

4. Máte partnera/ku?

Vyberte jednu odpověď.

- a) ano
- b) ne

5. Je Váš partner/ka mladší, starší nebo stejně starý/á?

(na tuto otázku odpovídá pouze ten respondent, který v předchozí otázce odpověděl ano)

Vyberte jednu odpověď.

- a) mladší
- b) starší
- c) stejně starý/á

6. Vyhovuje Vám věk vašeho partnera/ky?

(na tuto otázku odpovídá pouze ten respondent, který v otázce číslo 4 odpověděl ano)

Vyberte jednu odpověď.

- a) ano
- b) ne
- c) zatím nedokážu posoudit

7. Myslíte si, že jste již našli svého životního partnera/ku, respektive dokážete si s tímto člověkem představit společnou budoucnost?

(na tuto otázku odpovídá pouze ten respondent, který v otázce číslo 4 odpověděl ano)

Vyberte jednu odpověď.

- a) ano
- b) ne
- c) zatím nedokážu posoudit

8. Při výběru partnera/ky pro Vás bude rozhodující:

Odpovězte dle svých preferencí.

	nejvíce důležité	středně důležité	nejméně důležité
--	------------------	------------------	------------------

silný citový vztah			
věk partnera/ky			
finanční zajištění partnera/ky			
vzhled partnera/ky			
společné zájmy			
smysl pro humor			
inteligence			
životní hodnoty partnera/ky			
souhlas/nesouhlas rodičů			
vzdělání partnera/ky			
národnost partnera/ky			
chování partnera/ky k druhým lidem (např. k dětem, svým rodičům)			
chování partnera v kritických situacích (např. jak řeší tyto situace, jak na ně reaguje)			

9. Jaký by měl Váš partner/ka být:

Odpovězte dle svých preferencí.

	nejvíce důležité	středně důležité	nejméně důležité
věrný/á			
stabilní			
čestný/á			
ohleduplný/á			
pozorný/á			
otevřený/á			
poctivý/á			
spolehlivý/á			

10. Plánujete do budoucna svatbu?

Vyberte jednu odpověď.

- a) ano
- b) ne
- c) zatím nedokážu posoudit
- d) již ženatý/vdaná jsem

11. Co pro Vás představuje manželství?

U této otázky je možné zaškrtnout více odpovědí.

- a) svazek z lásky
- b) způsob zlepšení ekonomického stavu (např. společný majetek)
- c) společné příjmení (např. aby celá rodina měla stejné příjmení)
- d) jiné, napiš.....

12. Plánujete do budoucna děti?

Vyberte jednu odpověď.

- a) ano
- b) ne
- c) zatím nedokážu posoudit

13. Kolik dětí plánujete?

(na tuto otázku odpovídá pouze ten respondent, který v předchozí otázce odpověděl ano)

Vyberte jednu odpověď.

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) zatím nedokážu posoudit
- e) více, napiš.....

14. Co je pro Vás v životě nejdůležitější?

Vyberte jednu odpověď.

- a) rodina
- b) kariéra
- c) přátelé
- d) zájmy
- e) zdraví
- f) jiné, napiš.....

Děkuji Vám za vyplnění tohoto dotazníku.